№ 273 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047. | מאנטאג, כ"ב מרחשון תר"צ. | 25 listopada 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

געשטארבען דער גרויסער מלוכה-מאן קלעמאנסא

פראנקרייך איז איינגעהילט אין נאציאנאלען טרויער

מיטגעפיהל אויסדריקען פון אלע אייראפעאישע מלוכות אין פראנצויזישען אויסערן-מיניסטעריום

די לויה פון קלעמאנסא, וועט לויט'ן פארשלאג פון פערשטארבענעם פארקומען אהן צערעמאניעס

פ א ר י ז, 24 נאוו. (ספעצ') דא איז געשטארבען קלעמאנסא. ער איז אויסגעגאנגען רוהיג, אהן יסורים, דער דאקטאר אזשאקעמער א אייניקעל פון פערשטארבענעם, האט מיט טרערען אין די אויגען ארום 2'20 ביינאכט אפיציעל געמאלדען וועגען טויט פון זיין גרויסען זיידע'ן. קלעמאנסא איז געבליבען ליגען אין בעט אין זיין טעגליכער קליידונג. ארום בעט זענען געווען פערזאמעלט די קינדער, אייניקלעך, זוהן און טעכטער.

ארום 3 ביינאכט איז געקומען אין שטוב פון נפטר דער פרעמיער טארדיע. א געריהרטער האט ער ערקלערט, אז היינטיגען טאג וועט ער קיין אפיציעלע אויפנאמען נישט מאכען צוליב'ן נאציאנאלען טרויער. אלע פעהנער אויף די מלוכה-געביידעס זענען אלס צייכען פון טרויער אראפגעלאזט ביז אין דער העלפט.

אין הסכם מיט'ן ווילען פון פערשטארבענעם וועלען זיינע ביינער איבערגעפיהרט ווערען אין זיין גוט באנדי.

פ א ר י ז, 24 (ספעצ.) היינט פריה האבען זיך פאר'ן הויז פון קלעמאנסא פערזאמעלט פיל מענשען. עס זענען געקומען די בעקאנטסטע פערזענליכקייטען פון פאריז. עס זענען געקומען דער מלוכה-פרעזידענט דומערג, אלע מיניסטארען, דיפלאמאטען א. א.

פ א ר י ז, (ספעצ.) די גאנצע פאריזער פרעסע איז פול מיט ארטיקלען וועגען קלעמאנסא'ן.

אויפ'ן פערלאנג פון פערשטארבענעם וועט די לויה פארקומען אהן גרויסע צערעמאניעס. די רעגירונג וועט האבען די מעגליכקייט אויסצודריקען איהר טרויער דורך אראפלאזען ביז אין די העלפט די פעהנער אויף די מלוכה-בנינים און דורך טרויער-זיצונגען פוןביידע קאמערן.

פ א ר י ז, 24 (ספעצ.) היינט פריה האט דער ענגלישער אמבאסאדאר איבערגעגעבען דעם פרעמיער טארדיע א בריף פון מאקדאנאלד'ען, אין וועלכען עס ווערט געזאגט, אז גאנץ ענגלאנד טרויערט צוזאמען מיט פראנקרייך אויפ'ן טויט פון געניאלען מלוכה-מאן.

פ א ר י ז, 24 (א.וו.) די פארשטעהער פון אלע מלוכות, וואס זענען אקרעדיטירט אין פאריז, האבען געמאכט וויזיטען אין אויסערן-מיניסטעריום. די אפיציעלע מיינונג פון דער פאליטישער וועלט האלט איינשטימיג, אז מיט'ן טויט פון קלעמאנסא האט פראנקרייך פערלוירען איינעם פון די גרעסטע מלוכה-מענער פון שטאלענעם ווילען און אויסגעהאלטענקייט איינעם פון די גרעסטע פערזענליכקייטען פון איצטיגען פראנקרייך.

וו א ר ש א, (טעל.) דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי האט אין נאמען פון דער פוילישער רעגירונג ארויסגעשיקט א טרויער-דעפעשע צו דער פראנצויזישער רעגירונג, אין וועלכער עס ווערט אויסגעדריקט דער טרויער פון גאנץ פוילען צוליב'ן טויט פון קלעמאנסא.

„דער טיגער"

דער „טיגער" אזוי האט מען איהם גערופען אין גאנץ אייראפא. דעם מענש פון מעשים און אייזערנעם ווילען. דעם אנהויב פון זיין פאליטישער קאריערע האט ער געמאכט אין דער צייט פון קייזערטום. ער האט דאן ארגאניזירט א דעמאנסטראציע פון אקאדעמישער יוגענט. בעת דער קאמונע איז ער געווען דער מער פון מאנמארט. נאכ'ן פאלען פון דער קאמונע געהט ער אריין אין דער נאציאנאלער פערזאמלונג און ווערט דער פיהרער פון די עקסט-לינקע. פון דאן אן טרעט ער כסדר ארויס אלס פלאם פייערדיגער אפאזיציאנער און ווארפט אום אין משך פון 8 יאהר 10 קאבינעטען.

בעת'ן פאנאמא סקאנדאל ווערט ער אריינגעפלאנטערט אין דער אפערע און פערלירט שיער נישט זיין קאריערע, ער שווימט אבער גיך ווידער ארויס אויף דער ארענע א דאנק זיין קאמף פאר דער פערטיידיגונג פון דרייפוס'ן, וואס ער פיהרט אונערשראקען צוזאמען מיט עמיל זאלא.

בעת דער וועלט-מלחמה געווינט ער די מאכט אין קריטישסטען מאמענט פאר פראנקרייך. ער שטעלט זיך נישט אפ פאר קיין זאך, שרעקט זיך נישט אפ אפילו צו לאזען ארעסטירען קאליי'ן און מאלווי'ן, געהט אליין אויפ'ן פראנט און בעגייסטערט דעם פראנצויזישען זעלנער אויסצוהאלטען אין קאמף. אין זיין שיטה, „קאמף ביז'ן נצחון" ווערט רעאליזירט. אלס 78 יעהריגער זקן זיצט ער אויף דער ווערסאלער קאנפערענץ צו דיקטירען דייטשלאנד פרידענס-בעדינגונגען.

זיין נאמען איז אויך פערבונדען מיט א דאקומענט, וואס בילדעט א וויכטיגען עטאפ אין קאמף פאר פאקטישער גלייכבערעכטיגונג פון די יודען אין מזרח און מיטעל-אייראפא, דאס איז דער בריף, וואס ער האט געשריבען אין נאמען פון העכסטען ראט צו פאדערעווסקי'ן דעם 19 יוני 1919 אין דאזיגען בריף ווערען אנגעגעבען די סבות הלמאי די גרויסע מלוכות האבען פערזעהען דעם ווערסאילער טראקטאט מיט די מינדערהייטס-בעשטימונגען.

זיין טויט האט ארויסגערופען אין גאנץ פראנקרייך נאציאנאלען טרויער און אויך אויף דער גאנצער וועלט האט מען די ידיעה אויפגענומען מיט טרויער, איז דאך זיין נאמען אזוי ענג פערבונדען מיט דער וועלט-שרפה.

געשאסען אויפ'ן יודישען הויפט-פראקוראר אין א"י

דער-אטענטאט איז ארגאניזירט געווארען דורך א געהיימער טעראריסטישער ארגאניזאציע

די לאגע פון גענעראל-פראקוראר נארמאן בענטוויטש איז ניט קיין ערנסטע,

ווערט געזאגט אין קאמוניקאט פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג.

י רו ש ל י ם, 24 נאוו. (יט"א) נאהנט פון רעגירונגס-הויז האט היינט פריה א יונגער אראבער געשאסען אויף דעם גענעראל-פראקוראר פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג נארמאן בענטוויטש. בענטוויטש איז פערוואונדעט געווארען אין פיס.

ווי עס ווייזט זיך ארויס איז דער שיסער אנ'אנגעשטעלטער אלס שיק-יונגעל אין רעגירונגס-הויז.

י רו ש ל י ם, 24 (יטא) נאכ'ן אנפאל אויפ'ן הויפט.פראקוראר פון ארץ-ישראל נארמאן בענטוויטש, האט די רעגירונג ארויסגעגעבען א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, אז דער אראבער האט אויף בענטוויטש'ן געשאסען 3 מאל. 1 קויל האט געטראפען אין פוס. זיין לאגע איז נישט ערנסט.

ענטוויטש'ן האבען בעזוכט אין שפיטאל פיל רעגירונגס-פארשטעהער, צווישען זיי אויך לוק. די אויספארשונג וועגען אנפאל פיהרט דער הויפט-קאמענדאנט פון דער א"י-פאליציי. עס זענען פערהאן עדות, אז דעם אנפאל אויפ'ן הויפט-פראקוראר האט אויסגעפיהרט דער זעלבער, וואס האט געשטאכען דעם ד"ר טיכא. די שפורען פיהרען צו א געהיימער טעראריסטישער ארגאניזאציע, וואס האט דורכגעפיהרט די לעצטע אטענטאטען.

יעדענפאלס איז זיכער, אז דער אנפאל איז געווען ארגאניזירט.

מאסען-ארעסטען פון ציוניסטען אין מאסקווא.

מ א ס ק ו א, 24. (יט"א) עס קומען פאר מאסען-ארעסטען פון ציוניסטען. בי זאיצט זענען שוין ארעסטירט געווארען איבער 100 ציוניסטען.

דער רעפעראט פון מיניסטער צאר אין קראקא

ק ר א ק א, 24. (טעל.) צו דעם רעפעראט פון מיניסטער צאר וועגען „קאנסטיטוציע און ווירקליכקייט" איז געקומען א גרויס פובליקום. דער מיניסט. האט געזאגט, אז אויף מארגען, נאכדעם ווי די קאנסטיטוציע איז געשאפען געווארען, איז קיינער מיט איהר נישט געווען צופרידען. פון ניעדזשאלקאווסקי'ן ביז דובאנאוויטש'ן. עס איז דעריבער נויטיג צו פערבריטערען די מאכט פון מלוכה-פרעזידענט.

בעת דער מיניסט. האט געזאגט, אז די ענדערונג פון דער קאנסטיטוציע איז דורכגעפיהרט ווערען אין גייסט פון דער רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי, האט אין זאל אויסגעפראכען א שטורם פון אוואציעס. נאך דער רעדע האט דער קראקאווער שטאט-פרעזידענט געדאנקט דעם מיניסטער פאר דער רעדע און נאמען פון דער שטאט. האלב 3 איז דער מיניסטער צוריקגעפאהרען קיין ווארשא.

מונקאטשער שטאדט-ראט סובווענציאנירט א העברעאישן טעאטער

מ ו נ ק א ט ש, (יט"א)

דער היגער שטאט-ראט האט אסיגנירט 5.000 טשעכישע קראנען אלס סובווענציע פאר דער העברעאישער טעאטער געזעלשאפט „הבימה", וואס איז טעטיג אין מונקאטש.

מאניפעסטאציע פאר'ן פוילישען קאנסולאט אין כארקאוו

מ א ס ק ו א, 24. (סב.) די צייטונגען מעלדען פון כארקאוו, אז אלס פראטעסט קעגען דער דעמאנסטראציע פון אוקראינישער יוגענד אין לעמבערג, איז אין כארקאוו פארגעקומען א גרויסע מאניפעסטאציע פאר'ן פוילישען קאנסולאט. דער קאנסולאט-בנין איז אפגעהיט געווארען פון פאליצי. קיין שום פארפאלען זענען נישט געווען.

דעם ג' ה' מענדיל גליקסמאן מיטגליד פון אויפזיכטס-ראט פון אונזער באנק צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער מוטער

נ"ע מלכה

דריקט אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

דאס פערסאנאל פון דער אלטשטעטישער באנק אין לאדז, פל. קאשטשעלנא 4.

! נייער ראמאן !

שפאנענד,
אנציהענד,
איבערראשענד

הויבט זיך היינטיגע וואך אן דרוקען אין

„לאדזער טאגעבלאט"

אונזער ג' מיטגליד פון אויפזיכטס-ראט

ה' מענדיל גליקסמאן

צוליב'ן טויט פון זיין געליבטער מוטער

נ"ע מלכה

דריקט אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל און שמערצפולען ביילייד

ראט און פערוואלטונג

פון דער אלטשטעטישער פאלקס-באנק אין לאדז, פלאץ קאשטשעלנא № 4

אלארם צו אלע לאדזער שניידער-מייסטער מענער און דאמען בעשטעלט מיטגלידער און ניט-מיטגלידער

היינט, מאנטאג, דעם 25 נאוועמבער, פונקט 8 אוו. קומט פאר אין לאקאל פון שניידער-צעך פיעטריקאווער 20,

אנ'אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג

נעווידמעט דער פראגע וועגען אונזער עקזיסטענץ אין צוזאמענהאנג מיט די סאר-שטעהענדע עקזאמענס פון דער האנדווערקער-קאמער. מיט דער בעטייליגונג פון וויצע-פרעזידענט פון האנדווערקער-קאמער ה' ב. קאזשימיערסקי און אנדערע.

בעמערקונג: מיר וועלען שפעטער נישט טראגען די פעראנטווארטליכקייט פאר די פאלגען פון פערלירען אייער עקזיסטענץ, דעריבער מוזט איהר אלע ווי איינער זיך שטעלען צו דער וויכטיגער פערזאמלונג.

די פערוואלטונג

פון שניידער-צעך אין לאדז, פיעטריקאווער 20

קאנפערענץ צו „היילען" די קראנקען-קאסעס

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען דער פרעמיער, פיל מיניסטארען דער סענאט-מארשאלעק און אלע וואיעוואדעס

פער'משפט צום טויט 16 „אמת'ע פראוואסלאוונע" אין רוסלאנד

די קאנפערענץ צו „היילען" די קראנקען-קאסע

וו א ר ש א, 24. (טעל.)

היינט איז אין זאל פון שטאט ראט פארגעקומען די קאנפערענץ, וואס איז צוזאמענגערופען געווארען לויט דער איניציאטיוו פון ארבעטס - מיניסטער פריסטאר וועגען „היילען" די קראנקען-קאסעס.

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען דער פרעמיער און פיל מיניסטארען, דער סענאט-מארשאלעק שימאנסקי, מיניסטער סקאל פיל וואיעוואדעס א. א. דעם פארזיץ האט געפירט מיניסט. פריסטאר. אין פרעזידיום זענען אריין ד"ר באדזשקא, ד"ר טאמאשעווסקי (לאדז) א. א.

מיניסט. פריסטאר האט געהאלטען א גרויסע רעדע אין וועלכער ער האט אנגעוויזען, אז די קראנקען-קאסעס האבען געארבעט זייער אמת'ע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, עס איז אבער נישט אזוי זיי זענען טריקענע ביוראקראטישע אנשטאלטען. די סבה איז וואס זיי זענען ענטשטאנען אין אנהויב פון דער מלחמה, וואס פוילען האט געפירט און זיי זענען פערוואנדעלט געווארען אין א פאליטיש קרעמעל.

דערויף האט גערעדט דער פרעז. פון דער דאקטוירים קאמער באזוקא און אנגעוויזען, אז די קראנקען-קאסעס זענען א נאציאנאל מלוכה'שע נויטווענדיגקייט אבער זיי ווערען שלעכט געפירט.

נאך די רעפעראטען איז די קאנפערענץ געשלאסען געווארען.

קאנפערענץ וועגען פעראייניגונג פון אלע פויערים פארטייען.

וו א ר ש א, 24. (טעל.)

דעם 26. ד. ח. וועט פארקומען א קאנפערענץ פון אלע פויערים פארטייען וועגען א פעראייניגונג.

קאנפערענץ פון שפריט- און וויין-סוחרים אין ווארשא

וו א ר ש א, 24. (טעל.)

אין סוחרים פעראיין איז היינט פארגעקומען א קאנפערענץ פון די וויין- און בראנפען סוחרים. עס זענען געקומען ביז 100 דעלעגאטען. די קאנפערענץ האט גענעפענט טרוסקער. דער פארזיץ האט געפירט זילבערשטיין. אין פרעזידיום זענען אריין פון לאדז: גרונדמאן, קאהן און פראסאל. אגוש. זילבערמאן האט געהאלטען א רעפעראט וועגען די קאנצעסיעס.

נאכ'ן בערוכט האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע און עס איז אנגענומען געווארען א ענטשפרעכענדע רעזאלוציע.

---

16 אנהענגער פון א רעליגיעזער סעקטע פער'משפט צום טויט

מ א ס ק ו א, 24. (סב.)

„טאס" מעלדעט, אז אין ווארשניעזש איז היינט פארגעקומען דער גרויסער פראצעס געגען א קאנטר-רעוואלוציאנערע סעקטע, וואס האט זיך גערופען „די אמת'ע פראוואסלאווע קריסטען".

16 פון די בעשולדיגטע זענען פער'משפט געווארען צום טויט, פאר אונטערצינדונגען און אנפאלען, 23 זענען פער'משפט געווארען צו פערשידענע טערמינען תפיסה און 8 זענען בעפרייט געווארען.

די ביינער פון קארל מארקס

וויל דער 3-טער אינטערנאציאנאל איבערפירען קיין מאסקווא.

בערלין, 24. (סב.)

די ציטונגען מעלדען, אז דער 3-טער אינטערנאציאנאל האט זיך געווענדעט צו דער ענגלישער רעגירונג מיט דער בקשה צו ערלויבען איבערפירען די ביינער פון קארל מארקס קיין מאסקווא.

דער 3-טער אינטערנאציאנאל האט זיך שוין עטליכע מאל וועגען דעם גע-ווענדעט קיין לאנדאן, אבער די משפחה פון קארל מארקס איז געווען נעגען דעם, ווייל זי האלט, אז דער 3-טער אינטערנאציאנאל איז ארויס פון סאציאליסטישען דרך הישר.

—0—

שווערע אויטא-קאטאסטראפע הינטער קאליש

שאפער שטערבליך פערוואונדעט

קאליש, (טעל.)

אויפ'ן שאסע קאליש - אושטשיצק האט געקלעט פאסירט א שווערע אויטא-קאטאסטראפע. דער אויטאבוס וואס קורסירט פון אושטשיצק קיין לאדז האט זיך ביים פערקערעווען אומגעקערט מיט די פיס ארויף ארייענפאלענדיג אין א ריוו. אויף די געשרייען פון די פאסאזשירען האבען געאיילט די דורכפארענדע פוי-ערים, וואס האבען די געליטענע ארויס-געפירט און שפיטאל. עטליכע פאסאזשי-רען זענען פערוואונדעט געווארען. דער שאפער גוזשעגארזש באריפא האט בא-קומען געפערליכע וואונדען און איז אין האלב טויטער אפגעפירט געווארען אין שפיטאל.

(§)

וואס פאר א לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען ווערען אימפארטירט קיין א"י

ירושלים, (יט"א)

לויט דער מיטיילונג פון דער הויפטער סטאטיסטישער אפטיילונג איז אין יאהר 1928 ... פראדוקטען פאר 25 [illegible] פון לאנד. [illegible]

לויט דער מיטיילונג פון דער הויכער פרעמער אימפארטירט יעהרליך ארץ-ישראל לאנדווירטשאפטליכע פראדוק-טען פאר גאנץ בעדייטענדע סומען. אוי-ער ווערט אימפארטירט פאר 20.000 פונט, גרינוואורג פאר 60,000 פונט, קאר-טאפעל — פאר 50,000 פונט.

די יודישע קאלאניעס און ישובים בעזיצען סך-הכל 10,000 מילך-קיה, 6000 ציגען, 250,000 געפליגעל און 8 טויזענד בינענשטאקען. אין משך פון פערגאנגענעם יאהר האבען די יודישע קאלאניסטען פערקויפט מילך-פראדוק-טען פאר א סומע פון 30,000 פונט, תבואה און פאשע פאר 20,000 פונט אייער, געפליגעל און האניג — פאר 30.000 פונט.

אפקלאנגען פון ד"ר מאגנעס רעדע

בעת דער ערעפנונג פון נייעם אקאדעמישען יאהר אין ירושלים.

די דעמאנסטראציע פון די סטודענטען אויף דער לעקציע פון ד"ר בערגמאן

ירושלים (יטא) די רעדע פון קאנ-צלער פון ירושלים'ער אוניווערזיטעט דר. י. ל. מאגנעס בעת דער ערעפנונג פון אקאדעמישען יאהר האט געהאט א שטאר-קען אפקלאנג אין גאנצען ישוב און האט ארויסגערופען פערשידענארטיגע קאמענ-טארען.

דער פארשטעהער פון דער י. ט. א. דער בעקאנטער זשורנאליסט ה' סלאי טעלעגראפירט וועגען דעם.

עס זענען ארומגעגאנגען קלאנגען, דאס די סטודענטען פון דעם העבראישען אוניווערזיטעט וועלען ארויסטרעטען מיט א שטרייק, כדי צו פראטעסטירען געגען דער שטעלונג פון דר. מאגנעס. צו קיין שטרייק איז אבער נישט געקומען, דא-געגען איז פארגעקומען א מאניפעסטאציע בעת דער לעקציע פון דר. הוגא בערג-מאן. דר. בערגמאן דער הויפט ביבליא-טעקאר פון העבראישען אוניווערזיטעט, איז אויך איינער פון די פיהרער פון „ברית שלום" און האט לעצטענס פער-עפענטליכט א ארטיקעל, אין וועלכען ער ערקלערט, דאס די איינוואוינער פון ארץ ישראל דארפען קודם-כל זיין פאלעסטי-נעזער און ערשט שפעטער יודען אדער אראבער, דר. בערגמאן איז צווי. אנדערען אויך ארויסגעטרעטען געגען דער בעהויפ-טונג, דאס יודען האבען דאס רעכט צו פאדערן א ספעציעלע אויפמערקזאמקייט מצד דער רעגירונג, ווייל זיי צאהלען מעהר שטייערען.

די סטודענטען האבען אויסגעדריקט זייער פראטעסט דערמיט, דאס גלייך ווי דר. בערגמאן האט אנגעהויבען זיין לעק-ציע, האבען אלע פערלאזען דעם זאל.

דער „דואר היום" האט פערעפענט-ליכט א ארטיקעל, אין וועלכען דר. מאג-נעס און „ברית שלום" ווערען שארף אנג-עגריפען און עס ווערט בעריכטעט די האנדלונג פון די פערזאנען, וועלכע הא-בען געשטערט דר. מאגנעס'ן בעת זיין רעדע.

דער ארגאן פון דער הסתדרות העובדים האט בכלל נישט מיטגעטיילט וועגען דער רעדע פון דר. מאגנעס.

אין די יודישע ארבייטער קרייזען זוע-רען אויצט ערנסט בעטראכט די פראגען וואס זענען נוגע דער צוקונפטיגער פאלי-טיק לגבי די אראבער און דער שאפונג פון א געזעץ-געבערישער פערזאמלונג אין ארץ-ישראל, וואס עס ווערט געשטיצט דורכ'ן „ברית-שלום". קיין בעשלוס וועגען דער שטעלונג איז נאך נישט אנגע-נומען געווארען. די ארבייטער פיהרער געפינען זיך אין גרויסער מאס אין א פערלעגענהייט, ווייל פון איין זייט האל-טען זיי, אז די צייט איז נאך נישט רייף געווארען צו שטעלען זיך אויף דער זייט פון דר. מאגנעס'עס פאליטיק, פון דער צווייטער זייט אבער האבען זיי נישט גע-וואלט האנדלען רעאקציאנער.

פיעל בעדייטענדע ציוניסטען, וואס גע-הערען צו פערשידענע ריכטונגען און גרופען און דער צאהל אויף די, וועלכע זענען אין פרינציפ מסכים מיט דר. מאג-נעס, בעדויערען, וואס דר. מאגנעס האט געהאלטען זיין רעדע אין אזא מאמענט. זיין האלטען, דאס האט געדארפט אפגע-ווארטען אויף דעם בעריכט פון דער אויס פארשונגס-קאמיסיע פאר צוטרעטען צו דיסקוסירען וועגען דער צוקונפטיגער פא-ליטיק.

—0—

שארפע דעפעשע פון יודישע לעגיאנען אין אמעריקא צו ד"ר מאגנעס.

ניו-יארק, 24. (יט"א)

דא איז פארגעקומען אן'אלגעמיינע פערזאמלונג פון די געוו. מיטגלידער פון יודישען לעגיאן אין ארץ ישראל. עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען א פראטעסט-דעפעשע צו ד"ר מאגנעס אין ירושלים.

אין דער דעפעשע ווערט געזאגט: די מיטגלידער פון יודישען לעגיאן פער-אורטיילען אייער טאקטלאזע און פערע-טערישע האנדלונג אין ארץ ישראל. איי-ער געפעהרליכע פראפאגאנדע בעטראכ-טען מיר אלס פערראט פון די פעראייני-טע יודישע אידעאלען און גאנצען גלות. אייער שטעלונג ברענגט א געפאהר פאר דער עקזיסטענץ פון דער אוניווערזיטעט אין ירושלים. מיר פאדערען אייער רעזיג-נאציע. אייער ארט איז נישט אין ארץ ישראל.

ארץ-ישראל-רעגירונג שטרעבט צו מאנאפא-ליזירען דעם אינפארמאציע-דינסט

רעגירונג זיך אפגעזאגט צו בענייען די קאנצעסיע פאר דער „סוכנות טלגרפית ארץ-ישראלית".

ניו-יארק (יטא) די לעצטע שריט פון דער ארץ-ישראל רעגירונג בעווייזען, דאס עס ווערען גענומען בעמיהונגען צו פערשטארקען די קאנטראל איבער דער אינפארמאציאנס-דינסט פון און פאר ארץ-ישראל.

ווי דער הויפט-דירעקטאר פון דער י. ט. א. ה' יעקב לאנדא טיילט מיט, איז אנפאנג 1929 יאהר געשלאסען געווארען א אפמאך לויט וועלכען די „רויטער-אגענ-טור" האט זיך פערפליכטעט צושטעלען דער „פאלעסטינער טעלעגראפיק-איידזשענ-סי" (סוכנות טלגרפית ארץ-ישראל) — א שוועסטער-ארגאניזאציע פון דער יו-דישער טעלעגראפען אגענטור — 7,500 ווערטער מאנאטליך. גלייכצייטיג האט די סוכנות טלגרפית ארץ-ישראלית אויך גע-שלאסען א אפמאך מיט דער ארץ ישראל רעגירונג, וועלכע האט פערצייכנעט פון לאקאלען ספעציעל-אבצאהל אין דער הויך פון 6,25 גאלד-סאנטים פון דארט רעדפאר האבען די רעגירונגס ארגאנען בעקומען אומזיסט קאפיעס פון אלע רוי-טער-טעלעגראמען. אויף דער אנפראגע, וואס די „רויטער" אגענטור האט זיינער צייט געמאכט די ארץ -ישראל-רעגירונג האט די רעגירונג געענטפערט, דאס די סוכנות טלגרפית - ארץ-ישראלית איז א צופעליגער קאנטראהענט. דער אפ-מאך איז געשלאסען געווארען ביז דעם 1 אקטאבער.

ענטפערענדיג אויף דער ווענדונג פון הויפט-דירעקטאר פון דער סוכנות טלגר-פית - ארץ-ישראלית און דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור ה' יעקב לאנדוי, וועלכער געפינט זיך אויצט אין ניו-יארק, וועגען בענייען דעם אפמאך, האט דער שטעלפערטרעטער פון הויך-קאמיסאר ה' לוק צוגעשיקט א נעגאטיווען ענטפער.

אלס ווייטערער בעווייז, אז, דאס נישט פראלאנגירען פון אבמאך איז א פועל-יוצא פון דער אלגעמיינער פאליטיק, לויט וועלכער די ארץ-ישראל רעגירונג שטרע-בט פערשפרייטען איהר קאנטראל איי-בער דעם אינפארמאציאנסדינסט פון און קיין א"י ווערט בעשטעטיגט דורך דעם פאקט, וואס עס זענען גענומען געווארען דורך דעם קאלאניאל-אמט בעמיהונגען אויסצואיבען א דרוק אויף דעם לאנדא-נער „טיימס" נישט צו בעשעפטיגען אלס קארעספאנדענט דעם ה' ג. אגראנסקי, וועלכער איז דער פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור אין ארץ ישראל.

די שוועריגקייטען ביים געניסען פון די אנגענומענע פאסט פערלייכטערונגען אויף וועלכע עס האט אנגעטראפען דער בע-קאנטער זשורנאליסט פיער וואן-פאסען, וועלכער איז ספעציעל דעלעגירט געווא-רען דורך י. ט. א. קיין ארץ-ישראל און האט גלייכצייטיג בעדינט דעם ניו-יאר-קער „איוונינג ווארלד", דאס אבשטעלען פון „דבר" פאר דרוקען א דאקומענט, וואס איז פערעפענטליכט געווארען און די הונדערטער ציטונגען אין אמעריקא און אייראפא, זענען ווייטערע בעווייזען פון די בעמיהונגען פון דער רעגירונג צו מאכען אפהענגיג די ארץ-ישראל פרעסע פון נייעס-קוועלען, וואס זאלען אונטערלי-גען דעם פולשטענדיגען קאנטראל פון דער רעגירונג.

ספעצ. פראקוראר פאר פרעסע-פראצעסען

ווארשא 24. (טעל.)

אין ווארשאווער קרייז-געריכט איז בעשטימט געווארען א ספעציעלער פרא-קוראר פאר פרעסע פראצעסען.

גן-ילדים (Przedszkole)
פרעבעל-שולע
פון י. קצנלסון, קילינסקי 120 (ביי גלובנע)
דערמיט מאכן מיר בעקאנט, אז די למודים בעגינען דינסטאג, ד. 5/11 ד. י.
קינדער פון 3 ביז 7 יאהר ווערן אנגענומען אין דער קאנצעלאריע פון שולע

צו דער גאלדענער חתונה פון
ר' משה יצחק האלטערעכט
מיט זיין ג' פרוי
אסתר טשארנא
ווינשען פיל גליק און א שיבה טובה
בעריש גרינבערג און פאמיליע

ווינער ארטאפעדישע פראצעדורע
— אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט ווערן
מאכט לויט גיפס-מאדעלן ווקלאדקעס געגען פלאט-
פיס, ארטאפעדישע גארסעטן און אפאראטן
א. ז. וו. גדאנסקא 28, פון 1 ביז 5 — 7 אווענט

Dr. M. Lerner
ספעציאליסט פון קינדער קראנקהייטען
זאכאדניא 64
צוריקגעקומען
אויפנאחם-שעה'ן פון 4—6 נאכמ.
6448

Dr. med. Adam Bender
נארוטאוויטשא 30 טעל. 214-75
ספעצ. פאר אינערליכע
און הארץ-קראנקהייטען

פריוואט
טאנץ-שולע
פון די נייעסטע טענץ
דיפלאמירטער לעהרער י. ווינטרויב
נעמט אן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס
ווי אויך אין קאמפלעטען יעדען טאג פון 10
פריה ביז 10 אווענד
קילינסקעגא 44
2-טער הויף פארטער.
די לעקציעס קומען פאר אונטער דער פערזענליכער
לייטונג פון י. ווינטרויב און אסיסטענטין.

ווארנונג!
מיר ווארנען דעם ה' ש. טראנענבערג,
ווסכאדניא 4, ער זאל עפענטליך צוריקציהען די בעשולדיגונג געגען אונז אין דעם אנאנס אין „לאדזער טאגעבלאט" נומער 272. אין גע-גענפאל וועלען מיר איהם צוציהען צו פעראנט-ווארטליכקייט.
ברידער דזשאלאווסקי,
נאוואמיעסקא 6.

Dr. med. A. Mazur
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטען
ווסכאדניא 65, — טעל. 166-01
נעהמט אן פון 12.30—1.30 און 4—6 אווענד.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 126-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזען
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Niewiażski
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 מיטאג און פון 5—9 אווענד.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז
און לונגען-קראנקהייט
קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

לאדזער כראניק

קאמיסיע פאר אינוואלידען-רענטנער.

(וו) היינט מאנטאג, פון 9 פריה, וועט אין לאקאל פאמארסקא 18 ביז 3 נאכ-מיטאג טעטיג זיין די אינוואלידען-קאמיסיע, וואס [illegible] קריגס-אינוואלידען, וועלכע האבען אפ-געגעבען פאפירען וועגען צו אינוואלי-דען-רענטעס.

פון דער געזעלשאפט צו בע-קעמפען די ראק-קראנקהייט

די לאדזער געזעלשאפט צו בעקעמפען די ראק-קראנקהייט מעלדעט דורך דער פערמיטלונג פון אונזער צייטונג, אז אין אינסטיטוט צו היילען קרעבס-קראנקע מיט ראדיום זענען אין דריטען קווארטאל פון לויפענדען יאהר געמאכט געווארען 526 אונטערזוכונגען. פון 70 פער-זאן, וואס האבען זיך געהיילט פאר קרעבס-קראנקע, איז פעסטגעשטעלט געווא-רען די דאזיגע געפערליכע קראנקהייט נאר ביי 60 פערזאן, דאזמעטער ביי 21 מענער און 39 פרויען. די גרעסטע צאהל קראנקע אויף ראק איז פעסטגעשטעלט געווארען ביי מענשען אין עלטער פון 40 ביז 50 יאהר.

אין דריטען קווארטאל ה. י. זענען אין דערמאנטען אינסטיטוט פאר ראק-קראנק היימען געהיילט געווארען 20 פערזאן מיט ראדיום-שטראלען, מיט רענטגען-שטרא-לען 41 פערזאן און 4 פערזאן מיט ראדיום און רענטגען צוזאמען.

—0—

דער מאגיסטראט איז זיך אליין שולדיג
אין דער קאטאסטראפאלער לאגע פון זיינע פינאנצען

לאדזער מאגיסטראט איז איינער פון די פערשווענדערישסטע אין פוילען.

פאר דער וועלט-מלחמה איז דאס וואָרט „באנקראט“ שטענדיג געברויכט געוואָרען אין צוזאמענהאנג מיט'ן פאלען פון א פריוואטער אונטערנעהמונג. א מערקווירדיגע ערשיינונג אין די נאָך-קריגס-יאהרען איז דאס, וואס דער ווירט-שאפטליכע צוזאמענבראך טרעפט נישט בלויז פריוואט-געשעפטען, נאר אויך עפענטליכע קערפערשאפטען, ווי שטעט און געמיינדעס. וועקסעל-פראטעסטען פון מאגיסטראטען און קלענערע שטעטליך זענען ביי אונז לעצטענס נישט פון די זעלטענהייטען.

פון באנקראטען זענען בעדראָהט אויך גרעסערע שטעט מיט מיליאָנענע בודזשעטען.

די שלעכטע פינאנץ-ווירטשאפט פון די זעלבסטפערוואלטונגען האט זיך איהרע טיפע סבות. די אינפלאציע האט איבער-געלאזט נאך זיך א טרויעריגע געהעלגע-ניש. אין הוי-האַ פון לייכטע רווחים הא-בען זיך די ברייטערע קרייזען צוגעוואוינט צו אנגעהויבענע געלד-הוצאות. מען איז איבער נאכט רייך געוואָרען. האבען מענשען געגלויבט, אז זיי זענען שוין געוואָרען אמת'ע מאגנאטען, — האבען זיי צוליב דעם געבויט ריזען-פלענער, טייל מאל זיי אפשר אויך רעאַ-ליזירט, זיי האבען זיך אבער בעת מעשה נישט אפגעגעבען קיין דין וחשבון, אז אלץ, וואס זיי האבען געשאפען, איז גע-בויט אויף זאמד...

דעם אינפלאציע-קדחת זענען, צום בעדויערן, אויך ארונטערגעפאלען די בעלי-הבתים פון די עפענטליכע קערפער-שאפטען, די קאמונאלע איינריכטונגען. די סאלידע געשעפטס-פארזיכטיגקייט פון די מאגיסטראטען, וואס איז געווען דער כאראקטעריסטישער צייכען פון פאר'ן קריג, איז נאך דער אינפלאציע אוועק. מיט א לייכט הארץ האט מען זיך גענומען איינמאהנען די גרויסע שטייערן פון דער בעפעלקערונג און פאר די געלדער מאכען אויסגאבען און גאר גרויסע פערנעהם. די פיהרער פון די מאגיסטראטען זענען ארויין אין דער ראָל פון מענשען, וואס גיבען אוים מיט א ברייטע האנד דאס פאלקס-געלד אויף אינ-וועסטיציעס פון שולען, שטאָט-געביידעס שפיטעלער, ספארט-סטאדיאנען, מאלענ-דיג די דאזיגע אויסגאבען אויף אנ'עקס-פערשוועדערישען אופן. דערצו האט דאס רוב מאגיסטראטען געפעהלט די ווירטשאפטליכע פּאלעמענישע ערפאהרונג, כדי צו קאנען פיהרען א צוועקמעסיגע אינ-וועסטיציע-ווירטשאפט.

פאר דער מלחמה איז גענוג געווען פאר די שטעט צו פראדוצירען גאז, עלעקטריע, און צו אונטערהאלטען טראמ-וואיען, וואס זענען צוליב זייער מאנאָ-פאל-כאראקטער געווען אהן קאנקורענץ. איצט אבער האבען זיך מאנכע זעלבסט-פערוואלטונגען אריינגעלאזט אין פערשי-דענע אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען, וואס האבען געבראכט צו פאטאלע פי-נאנציעלע פאלגען.

די לעכער אין די שטאָט-קאסעס הא-בען דאך אבער געמוזט פערשטאפט ווע-רען. און וואס טוט מען? האבען די קאמונאל-פערוואלטונגען ווידער זיך גע-לאזט אין א כשוף-קרייז פון נייע אונ-טערנעהמונגען פון דעם מין, וואס דאר-פען געהערען, לויט זייער כאראקטער צו דער פריוואטער איניציאטיוו. ווארום, ווי יעדער ווייס, קאן די עפענטליכע שווער-פאלינע האנה, וואס פיהרט אן מיט אזעלכע געשעפטען, נישט זיין אזוי געשיקט און אונטערנעמונגס-לוסטיג, ווי א פריוואטע אונטערנעהמונג.

אבער שטארק צום הארצען האבען זיך די פיהרער פון די קאמונאלע אונ-טערנעהמונגען נישט גענומען. די דעפי-ציטען פון די שטאטישע געשעפטען, ווייל סוף כל סוף פטר'ט מען דאך נישט קיין פריוואט-פערמעגען, מה וואס איז, אין פלאג, דאס אומגליק? מ'פערוואל-טעט דאך נישט מיט אייגענע געלדער, נאר מיט שטייערן, וואס די בירגער צאהלען...

דארט, וואו שטייער-הכנסות קאנען נישט קלעקען אלס אינוועסטיציע-קאפי-טאל, לאזט מען זיך אויס'ן וועג פון א הלואה-פאליטיק. די צינזען-לאסט פון די שטעט, ווי לאדז, פויזען, ווארשא אי-בערגעשטייגט — און פערהעלטניש צו די בערעכענישען פון פאר'ן קריג — די יכולת'ן פון די שטייער-צאהלער פילע 30 פראצענט, און איינצעלנע פאלען אפילו 50 פראצענט פון די אלגעמיינע אויס-גאבען מוזען, ווי עס בעווייזט די סטא-טיסטיק, אויסגעצאהלט ווערען אויף דע-קען די חובות, וואס די שטעט נעמען אויף זיך. די דאזיגע שטעט מוזען זייערע הלואות נעמען אויף די שווערסטע בע-דינגונגען, וואס פאלען צולאסט דער בע-פעלקערונג, פון וועלכער עס ווערען אוים-געפרעסט נאך גרעסערע שטייערן. ביי אונז האלט מען שוין אפילו ביים איינ-פיהרען גראבסקי'ס „עגלה“...

די לאגע פון די שטעטישע איינוואוי-נער, איז אבער איצט ממש אהן אנ'-אויסגאנג. קאנען די שטאטישע פערוואל-טונגען נישט ארויפלעגען אויף זיי נאך נייע שטייער-פליכטען. און רעזולטאט דערפון זענען די זעלבסט-פערוואלטונגען פשוט נישט אימשטאנד דערנאך אויסצו-פיהרען אלע אויפגאבען, וואס רעגירונגס-פעראָרדנונגען האבען אויף זיי ארויפגע-לעגט, דהיינו: פערברייטערען דאס שפי-טאל-וועזען, עפענטליכע פערזארגונג, די לויכטען די שטעט, אפהיטען די סאני-טארע בעדינגונגען אויף די גאסען, קא-נאליזאציע א. ד. גל.

נישט קענענדיג בעקומען פינאנציעל די דאזיגע אויפגאבען, איז געקומען דאס, וואס מען רופט אן די קאטאסטרא-פאלע פינאנץ-לאגע פון די שטעט אין פוילען.

נישט בלויז, וואס עס פעהלט דאס רוב מאגיסטראטען די געלד-מיטלען צו דעקען די ווייכטיגסטע בעדערפענישען; זיי האבען אפט נישט די נויטיגסטע געלד דערצו ערלעדיגען די לויפענדע אויפ-גאבען.

אנהויב 1929 האט דער „פערבאנד פון די שטעט“ דערלאנגט דער רעגי-רונג א מעמאריאל וועגען דעם. אבער די רעגירונג האט אלע פעראָרדנונגען נישט בערוקזיכטיגט. יא, גע'פועל'ט האט דער מעמאריאל נאר איינס: דער אינערן-מיניסטער האט פונאנדערגעשיקט צו אלע מאגיסטראטען אנ'אנקעטע וועגען די נויטיגע קרעדיטען אויף אינוועס-טיציעס, אבער וואס ווייטער פערשארפט זיך די נויט פון די פוילישע שטעט.

דערפאר מוזען געמאכט ווערען אין אלע שטעט די ברייטסטע בודזשעט-איינשפארונגען.

יובילי-פייערונג
פון טארג- און מארק-שטעהער-פעראיין

(—) שבת צו נאכטס איז אין איינע-נעם לאקאל פארגעקומען א יובילעום פון טארג-און מארק-שטעהער פעראיין, וואס איז אנגעשלאסען אין קליינהענדלער צענ-טראלע (זאוואדזקא 5).

די פייערונג האט געעפענט דער פרע-זעס ה' מ. מינץ. פון דעם אפגעגעבענעם בעריכט איז צו זעהן, אז דער פעראיין האט אין משך פון דריי יאהר ענטוויק-קעלט א אינטענסיווע טעטיגקייט. ביים פעראיין איז פערהאן א גמילת-חסדים-קאסע פאר די מיטגלידער, א קראנקען-קאסע, איצט וועט אויך געעפענט א נויט-קאסע.

ס'האבען בעגריסט פארשטעהער פון פאלגענדע פעראיינען: גאלדארבעטער — זעק-סוחרים, בערלינסקי — געפליגעל-הענדלער-פעראיין, זשארסקי — באלוי-טער לייה-קאסע, הענעס — אלטווארג-סעקציע, פידלער — מארק-שטעהער (ווסכאדניא 2), גאפארסטעק — אלטע-גארדעראבען-סעקציע, העלפאנד — קוה-פעזיצער-פעראיין, וו. גראסמאן — ראד-פערקעהר. ס'האבען אויך בעגריסט די ה"ה: פריים און דער פארזיצענדער פון דער קליינהענדלער-צענטראלע (זאוו. 5) און ראטמאן פון דער האנדעלס קאמער — ה' כארי.

נאך די בעגריסונגען איז פארגעקומען א פערוויילונג און א קאנצערט.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

פאוולאווסקי, פעטריקאווער 309; האמפערג, גליבנא 50; גליבאווסקי, נא-רוטאוויטש 4; שוטקעוויטש, קאפערניק 26; בארעמזא, פאמארסקא 10 און פא-מעס, פלאץ קאשטשעלני 10.

אויף לאדזער טעמען.

וואָרים-שטובען

די בעטערע גוים פון פאר-א-יאהרענע ווינטער האט אויפגעטאן איין גוטע זאך אין לאדז. די פערשידענע וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס האבען געשאפען וואָרים-שטובען פאר ארימע יודישע קינדער. דאס איז א זעהר גוטע און וואוילע זאך נאר מיט איין שטיקעלע חסרון. און דער חסרון איז דאס, וואס די אונטערנעה-מונג טראגט א ריין פילאנטראפישען כאראקטער.

דא דארף מען קודם כל געדענקען, אז א וואָרים-שטוב פאר קינדער איז נישט קיין פילאנטראפישע נאר א פעדאגאגי-שע אונטערנעהמונג.

די וואָרים-שטוב איז נישט קיין סדרי-אמפעריע פאר ארימע לייט, וואו מען קאן פערבעטען גוטהארציגע דאמען און הערען, אז זיי זאלען קומען און האבען א נחת רוח פון דער סעודה, וואס מען האט צוגעגרייט פאר די ארימע לייט נעבעך.

די וואָרים-שטוב איז קודם כל א פארטזעצונג פון דער שול, א פרייע געז-מיטליכע ווארעמע היים פאר די קינדער, וואס זייער היים איז קיין היים נישט. דא דארף דאס קינד מאכען זיינע לעקציעס, דא דארף עס טאנצען און שפרינ-גען, לאכען און זינגען, פערברענגען אין פרעהליכע שפילערייען און דער עיקר, מען טאר אזהם בשום אופן נישט ארויס-ווייזען, אז דא ווערט פאר אזהם עפעס געטאן צוליב רחמנות וועגען.

די גרינדונג פון די וואָרים-שטובען דארף דערומבער ווערען א ריין געזעל-שאפטליכער ענין, און בשום אופן טארען זיי נישט טראגען אויף זיך דעם פילאנ-טראפישען חותם. די יודישע געזעל-שאפטליכקייט, וואס פעראינטערעסירט זיך מיט די ערציהונגס-פראגען פון יודי-שען קינד דארף איבערנעמען די דאזיגע אויפגאבע און פערוואנדלען די וואָרים-שטוב אין דעם, וואס זי דארף איינענט-ליך זיין. אודאי דארף מען דערצו אויך האבען די מיטהילף פון די פילאנטראפי-שע אינסטיטוציעס, די בעלי הבתים און די הויפט-דעה זאגער פון דער נייער, זעהר נוצליכער אינסטיטוציע טארען זיי בשום אופן נישט זיין, אויב מען וויל נישט, אז עס זאל דערפון ארויסקומען עפעס א העסליכע קאליקע און אנ'ארט פאר די געשוואוירענע רחמנים ארויס-צוווייזען זייער גוטהארציגקייט.

די יודישע ערציהונגס-געזעלשאפטען אין לאדז דארפען נעמען דאס ווארט...

י. ב.

קאסע-ברעכער אין הענטשקעס
צושעדיגען א געפאנצערטע קאסע
און געהן אוועק פון דער „ארבייט“ מיט גארנישט

שבת איז די לאדזער פאליציי אלא-מירט געווארען וועגען „אנ'אויפטריט“ פון קאסע-ברעכער אין לאדז.

אין דער אפיצינע אויף גדאנסקא 140 געפינט זיך די בוי-אונטערנעהמונג פון דער פירמע „יענשר און מולניקער“.

ווען דער וואכמאן פון דער פירמע איז צוגעטרעטען אויפרוימען דעם לאקאל, האט ער בעמערקט אויף די פאדלאגען ליגען צוווארפען פאפירען און געשעפטס-ביכער; די שופלעדער פון די שרייב-טישען זענען געווען ארויסגענומען און אין דעם אויסווענדיגסטען פאנצער פון דער גרויסער פייער-קאסע האט זיך גע-זעהן א גרויסע עפנונג.

דער וואכמאן האט תיכף וועגען דעם מודיע געווען די בעלי הבתים פון גע-שעפט, און זיי האבען זיך געווענדעט צו דער פאליציי.

די אויספארשונגס-מאכט האט פעסט-געשטעלט, אז די קאסע-ברעכער האבען זיך אריינבעקומען אין געשעפטס-לאקאל מיט דער הילף פון נאכגעמאכטע שליס-לען. אזוי ווי מזומן געלדער האבען די גנבים אין ערגיץ נישט געפונען, האבען זיי זיך גענומען צו דער געפאנצערטער קאסע. מיט געהעריגע מכשירים איז זיי געלונגען צוצוטרייבערען דעם אויבער-שטען טייל פון דער קאסע. די „אר-בייט“ איז זיי אפנים נישט געגאנגען גלאטיג, מחמת ס'האט צופיל צייט פער-נומען און בינו-לבינו זענען זיי גע-שטערט געווארען.

אין דער פייער-קאסע, וועלכע זיי האבען בעוויזען בלויז צושעדיגען, איז גע-לעגען 400 זל. געלד, וועקסלען אויף 10 טויזענד זל. און ווערט-פאפירען אויף א בעדייטענדע סומע.

עס וואקסט די... רעדוקציע
אין לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

היינטיגע וואך וועלען 60 גרעסטע פא-בריקען אין לאדזער וואיעוואדסטווא בע-שעפטיגען 69,975 ארבייטער, ד. ה. מיט 618 ארבייטער ווייניגער, ווי אין פער-גאנגענער וואך. דערביי וועלען פיל אר-בייטער בעשעפטיגט זיין צו 3,4 און 2 טעג אין וואך.

די ביז איצטיגע סטאטיסטיק פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע אין לאדזער ראי-יאן בעווייזט א כסדר'דיגען וואוקס פון דער רעדוקציע.

ווען מ'זאל נאך נעמען און אלס די לאגע אין דער אינדוסטריע פאר די לעצ-טע 5 חדשים, וועט מען בעקומען גאר א טרויעריג בילד פון איצטיגען מא-מענט.

אין משך פון די 5 חדשים האט בלויז די לאדזער גרויס-אינדוסטריע רעדו-צירט 7405 ארבייטער. דערביי ארבייט איצט קוים א דריטעל פון אלע בעשעפ-טיגטע טעקסטיל-ארבייטער צו 6 טעג אין וואך. די איצטיגע פערדינסטען פון די ארבייטער אין פערגלייך מיט א פאר חדשים צוריק בעטרעפט 58 פראצענט. דערביי איז שטארק אפגעשוואכט גע-ווארען די קויפס-פעהיגקייט פון די לא-דזער ארבייטער.

די רעדוקציע פון דער ארבייטס-צייט איז דורכגעפיהרט געווארען אין אזעלכע גרויסע טעקסטיל-פירמעס ווי בידער-מאן, פוהלע, עטינגאן, גייער, קינדלער, לארענץ און קרושע, זילבערשטיין, פאז-נאנסקי, האפריכטער, קונדערמאן, קרוי-שע און ענדער, שייבלער און גראהמאן, „ווידזעווער מאנופאקטור“, שלעסער'ס מאנופאקטור, בארטשינסקי און פיל אנדערע.

—0—

קופאן № 82
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פון'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מאנטאג, דעם 25 נאוועמבער פון 8—9 אוו.

דער „בלענדענדער פלאם“

שפאנענדע געשיכטע מיט איינער פון די מערקווירדיגסטע פרויען אין אפגאניסטאן. — צו צוועלף יאהר האט זי חתונה געהאט מיט א כשוף-מאכער אין תלין. — ווי אזוי זי האט ערמארדעט ניינציג מענער און אנטלאפען פון הארעם.

1.

אין אפגאניסטאן בענוצען זיך די פרויען מיט כשוף, אז די מענער זאלען זיי ליב האבען

נאָזע סאראדי איז דער נאמען פון דער יונגער דאמע, וואס איז אנטלאפען פון א הארעם אין אפגאניסטאן זי גע-פינט זיך איצטער אין פאריז, פון וואנען זי וועט אינגיכען צוריקפאהרען מיט א גאנצען פארטפעל רעפארמען, וואס זא-לען זיך פאסען פאר איהרע שוועסטער אין יענעם האלב-ווילדען און נישט-צי-וויליזירטען לאנד.

די רעוואלוציע אין אפגאניסטאן איז פארגעקומען דערפאר, וואס דער קעניג האט מיט איין מאל געוואלט אריבער-פיהרען זיינע אונטערטאנען פון האלב-ווילדען צושטאנד צו אייראפעאישער צי-וויליזאציע און דאס, זאגט נאזע סא-ראדי, האט איהם פערטריבען פון זיין טראן. ער האט זיך נישט געוואלט צו-הערען צו זיינע פרומע ראט-געבער און געבראוועט די אייגענע שטיק, וואס דער טערקישער דיקטאטאר. אפגאניסטאן איז אבער הינטערשטעליג געגען טערקיי, ווי טערקיי איז געווען מיט צוויי צעהנדליג יאהר צוריק הינטערשטעליג געגען די מערב-אייראפעאישע לענדער. דאס, וואס האט זיך אפשר געפאסט פאר טערקיי נאך דער וועלט-מלחמה, וועט זיך פאסען פאר אפגאניסטאן מיט צעהנדליגער צעהנדליגער יאהרען שפעטער.

אינטערעסאנט איז די בעשרייבונג פון איהר אייגען לעבען און פון דעם לעבען פון איהרע שוועסטער אין יענעם לאנד. אין [illegible] פון [illegible] אין שווערע דאס לעבען [illegible] פרוי און יסורים סיי אין פיזישען און סיי אין גייס-טיגען זינען.

איהר נאמען (נאזע סאראדי), ווען איבערזעצט אין אונזער לשון בעדייט: „דער בלענדענדער פלאם“. עס זעהט אויס, אז איהרע עלטערן, וואס האבען איהר געגעבען דעם נאמען, האבען פריי-הער געוואוסט, אז זי וועט זיין א מענש מיט א פלאמיגער נאטור, א ווייבעל א פרוי. אין איהר קורצען לעבען (זי איז נאר יונג, עטליכע און צוואנציג יאהר אלט) האט זי שוין דורכגעמאכט און איבערגעלעבט פיל-ערליי קאמפען און צרות און אין איז אלץ שולדיג איהר אייזערנער ווילען, וועלכען עס איז שווער צו בייגען.

אין אפגאניסטאן איז דאס א גרויסער חסרון פאר א פרוי: א פרוי טאר דאר-פען נישט האבען קיין אייגענעם ווילען: זי קאן קיינמאל נישט טון, וואס איהר ווילט זיך, נאר ווי זי פערשטעהט. זי איז א קנעכט ביי דעם מאן און זיין ווי-לען מוז אויך זיין איהרער. זיין בעפעהל מוז אויסגעפאלגט ווערען ווי א הייליג געזעץ.

ווען זי איז אלט געווען צעהן יאהר, האט זי אנגעטאן דעם שלייער איבער דעם פנים און ווען זי איז אלט געווען צוועלף יאהר, האט זי שוין חתונה גע-האט.

זי וואלט זיך קיין אופן נישט געלאזט פערהייראטען דעם קאפ מיט א מאן, ווען זי זאל נישט געווען זיין קיין [illegible]! זי האט ליב געהאט זיסע זאכען און ביי איהרע עלטערן האט זי נישט געקענט פערגינען אזא לוקסוס, לאמיש זי איז ביי זיי א בת-יחידה. זיי זענען געווען ארים און נישט געהאט קיין מעגליכקייט אפילו זי פעט צו מאכען. סאראדי איז געווען אלע איהרע יאהרען, ביז דער דרי-טער חתונה, מאגער און אויסגעדערעלט. אין אפגאניסטאן איז דאס א געוואלדי-גער חסרון. דארט האבען די מענער ליב פעטע פרויען, מיט הויכע הינטער, קיי-לעכדיגע ביילער און גוידערדיגע. הא-בען איהרע עלטערן איינגעשמועסט, אז שלום [illegible] וועט זי נאך דער חתונה [illegible] מיט פעטס און מיט צוקער-קעס מיט דעם האט מען זי ארייננע-נארט און זי איז ארויין. זי האט חתונה געהאט מיט שלום דאוג'ן, וועלכער האט פאר איהר בעצאהלט נישט מעהר, ווי פינף ציגען און א טעפערל מיט ריזי-ען (אונגרישע מטבעות). דאס איז א שפאס בולינער פרייז. אבער געדענקט דאך, אז זי איז נישט ווערט געווען מעהר: א מאגער, צארט, דין מיידעל פון אנ'ארימער משפחה.

שלום איז געווען א גוטער מאן. די עלטערן האבען זי טאקע נישט אפגענא-רט: ער האט געמוזן אלץ און דער וועלט און זי געפילגעוועט ווי א גאנז אויף יומטוב. ער האט זי געשטאפט מיט אלעם גוטען, אבי זי צו מאכען א קאפעלע פעטער. אבער עס האט נישט געהאלפען. וואס מעהר זי האט געגעסען און זי געשטאפט, אלץ דינער און אנדערלעכער איז זי געווארען. זי פלעגט עסען „סאלאו“ (ראסעל פון ציגענפלייש פערפראוועט מיט קנאבעל) און מאלא-סעס, אבער עס איז געווען, ווי אנ'אר-בעס אין דער וואנד.

שלום האט געזעהן, אז דאס איז א מעשה אהן אנ'עק, אז זי וועט איהם אפ-גרויזשען דעם קאפ און פעט וועט זי שוין נישט ווערען, האט ער געווארפען אנ'אויג אויף אנדערע. סאראדי האט איינגעזעהען די סכנה און זי האט גע-פרובט אנווענדען אלע מיטלען אויף אנצוהאלטען זיין ליבע, זי האט זיך אפילו געפרובט בעגנוגען מיט כשוף, אבער שלום האט זי וואס אמאל אלץ ווייניגער ליב געקריגען און צום סוף זי איינגאנצען אפגע'גט און זי צוריקגעשיקט צו די ארימע עלטערן.

2.

אש מיט קנאבעל א רפואה צו קאלטער ליבע

סאראדי איז ארויין אין די כישוף-זאכען און אין דער חתונה-אינדוסטריע, ווי א געניטער סוחר. לאנג איז זי ביי איהרע עלטערן נישט געזעסען. זי איז שוין געוואוינט געווען צו א בעסער און א מעהר בעקוועמליך לעבען און זי האט באלד חתונה געהאט מיט א רייכען הויף-בעאמטען.

דער אמט פון איהר צווייטען מאן איז בעשטאנען אין היטען און האלטען אין ארדנונג די שפייכלער און קעניג אמאנולאה'ס הויף. דאס איז א זעהר בכבוד'יגע שטעלע, אבער איהר מאגער-קייט האט איהר ווידער געשטערט דאס לעבען. זי האט בעמערקט, אז ער הערט זי אויף ליב צו האבען און זי איז געווא-רען פערצווייפעלט. אין איהר פערצווייפ-לונג האט זי זיך בענוצט מיט דעם שטארקסטען און סאמע ווירקזאמסטען כשוף: — רייבען אש מיט קנאבעל און מיט נאך עפעס א געוויסע הינטער זיין רוקען. אז דער ריח פון כשוף קומט איהם ארויין אין דער נאז בעת ער איז פערנומען מיט דער ארבייט, ווערט ער א פערקאכטער, האלט זיך מיט דער ווייב און האט זי ליב דאס לעבען מיט דער נשמה.

זי האט אזוי לאנג געריבען דעם אש מיט קנאבעל ביז דער קעניג אמאנולאה האט עס איינמאל בעמערקט און האט ארויסגעטריבען איהר מאן פון דעם הויף.

שפעטער האט מען זיך פאר איהם משתדל געווען, אונטערגעשיקט צו דעם קעניג דעפוטאציעס און געבעטען מען זאל איהם צוריק ארייננעמען אין הויף. אריינגענומען האט מען איהם, אבער א שטעל האט מען איהם שוין געגעבען נישט אזא ווילטיגע, ער איז געווארען דער אויפפאסער אויף די גאלדענע פיש (א קלייגער אמט) אז דאס האט מיט איהם דער קעניג אויסגענומען א תנאי, אז ער מוז אפ'גט'ן דאס ווייב.

סאראדי איז ווידער געווארען א גרושה.

ווידער איז זי לאנג נישט געזעסען ביי די עלטערן. איהר דריטער מאן איז געווען א פשוט'ער הענקער פון קאבו-לער געגענד. געהייסען האט ער באגאזי יאלאלא. ער האט חוץ איהר געהאט אין זיין הארעם נאך עטליכע ווייבער. צוויי פון זיי זענען געווען זעהר שעהן: (לויט דעם געשמאק פון יענע מאנסבי-לען). סאראדי איז איינגאנצען אלט גע-ווען 14 יאהר, ווען זי איז אנגעקומען צום הענקער.

צו זיין באגאזי יאלאלא'ס א ווייב איז נישט געווען אזא מאכל, ערשטענס איז ער זעלטען-ווען אין דער היים געווען און צווייטענס איז ער געווען אנ'אנגעבלאזע-נער און ברוגז'ער מענש. סאראדי האט זיך שטארק מתקנא געווען אין די צוויי שעהנע פרויען פון זיין הארעם און האט זיך דאסמאל גענומען און די הענ-דער: אנגעהויבען צו קויפען די בעס-טע טערקישע צוקערקעס און שאקאלא-דען און לאמיש עס האט איהר ווידער נישט געהאלפען פיל, אבער א פערבעסע-רונג איז געקומען.

איהר גליק איז נאך געווען, וואס באגאזי-יאלאלא איז געווען מעהר אין די בערג, ווי אין דעם הארעם. ער האט פשוט קיין צייט נישט געהאט צוציקוקען זיך צו איהר. זיין שטעל האט איהם גע-האלטען בעשעפטיגט טאג און נאכט און מיט די זיבען ווייבער אין הארעם האט ער נאר אין זעלטענע פאלען זיך אפגעגעבען.

ער איז בטבע געווען א הארטער מענש און זיין פראפעסיע האט איהם נאך מעהר פערהארטעוועט. טאמער האט ער געהאט א גוטע שעה, האט ער זי גע'פטר'ט מיט די צוויי פעטע פרויען, וואס זענען געווען שעהנער פון סאראדי'ן.

3.

די הענגערס אין אפגאניסטאן

א תליון אין אייראפע איז א גאנץ אנדער בעשעפטיגונג, ווי אין אפגאניס-טאן. אין די אייראפעאישע לענדער און אמעריקע כאפט די פאליציי דעם מערדער, דאס געזעץ פערמישפט איהם און ערשט דערנאך פאלט ער אריין צום הענקער אין די הענט. אין אפגא-ניסטאן אבער דארף דער תליון אליין כאפען דעם פערברעכער און ווען ער כאפט איהם, מאכט ער אליין איבער איהם א קורצען משפט: ער ברענגט איהם אום דורך וואס פאר א טויט איהם געפעלט זיך. טויטען מעג ער נישט נאר פערברעכער וואס געהען אריין אין דער קאטעגאריע פון מערדער, נאר אפילו א פשוט'ן גנב.

די גנבים אין אפגאניסטאן „ארבייטען“ מעהרסטענס אין די ווינטער חדשים, און ווי געוועהנליך, דורך די נעכט. די גנבים זענען זיכער, אז דער תליון וועט זיך פוילען אין א שווערער און ביטערער ווינטער-נאכט נאכצויאגען אנ'ארימען קעשענע-גנב. ער וועט זיך נישט לאזען אין א ביטערער קעלט אין די בערג, וואו דער פראסט איז אפטמאל אזוי שטארק, אז אפילו קעמעלע נגבים מוזען לויפען, — געהן קענען זיי נישט.

סאראדי'ס מאן איז אבער געווען א פלייסיגער הענקער, ער האט זיך נישט געפוילט און פאר דעם פראסט קיין מו-רא נישט געהאט. דוקא ווען די פראסטען האבען געקנאקט, פלעגט ער זיך ארומ-לאזען אין די בערג כאפען גנבים און מערדער.

און האט ער געכאפט אזעלכע, פלעגט ער זיי טויטען אהן געוועהר, מיט די אייגענע הענט. דאס איז געווען זיין „ספארט“ — פערגעניגען.

(דאס ווייטערע קומט).

ת. לערנער.

לאדזער טאגעבלאט

ד"ר רעדאקטאר געפינט-זיך פון 6 ביז 7 אין אוונט.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz.poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 10057. אדמיניסטראציע 100 47

די אינטערנאציאנאלע רעפעראציע-באנק

די לאנגדויערנדע אונטערהאנדלונגען אין באדען-באדען האבען מיט א טאג צוריק געבראכט צו דער בעשטעטיגונג פונ'ם סטאטוט פאר דער אינטערנאציאנאלער רעפעראציע-באנק, דערביי איז אויך בעשטימט געווארען דאס ארט, וואו די באנק זאל זיך געפינען — אין באזעל. דאס איז א פאקט פון אן'ערשטראנגיגער בעדייטונג. דאס איז דער ערשטער פאזיטיווער שריט אויפ'ן וועג צו רעאליזירען די ווירטשאפטליכע און פינאנציעלע צוזאמענארבייט פון די אייראפעאישע מלוכות.

די פעלקער-ליגע פיהרט שוין פון לאנג א טעטיגקייט, וואס שטרעבט צו דעם זעלבען ציל, אבער איהרע ביז-איצטיגע קאנפערענצען און אינטערנאציאנאלע אפמאכען, זענען נאר געווען פארבערייטונגען, וועלכע האבען נאר געהאט די איינע פעולה, אז די אינטערנאציאנאלע ווירטשאפטליכע פראבלעמען האט מען אנגעהויבען צו בעטראכטען אין אן'אנדער אטמאספערע, וואס האט א גרעסערע פערשטענדניש פאר דער אינטערנאציאנאלער סאלידאריטעט. צו קיין פאזיטיווע רעזולטאטען האט עס נאך ביז איצט נישט דערפיהרט.

דער פאקט, וואס די אינטערנאציאנאלע רעפעראציע-באנק איז דער ערשטער פאזיטיווער שריט אויף דעם וועג, הגם זי איז געשאפען אינאפהענגיג פון דער פעלקער-ליגע, ערקלערט זיך דערמיט, וואס די דירעקטע סבה פון איהר ענטשטעהן איז געווען די נייע רעגולירונג פון דייטשלאנד'ס רעפעראציע-צאהלונגען לויט דעם יאנג-פלאן, וואס פאדערט צו שאפען אזא מין אינסטיטוציע, וואס זאל אכטונג געבען, אז די דאזיגע רעפעראציעס זאלען רעאליזירט ווערען.

דער סטאטוט פון דער אינטערנאציאנאלער רעפעראציע-באנק איז אפילו געווען אן'ענטוישונג פאר די, וואס האבען געמיינט, אז דאס וועט זיין אן'אלוועלטליכע צענטראל-באנק, וועלכע וועט איינפיהרען אן'איינציגע וואלוטע, און וועט אכטונג געבען, אז ווען איינע פון די מלוכות זאל נישט אריינפאלען אין א שווערען פינאנציעלען קריזיס. דאס איז שוין אבער לכתחלה אן'אויסגעשלאסענע זאך, ווייל די דאזיגע באנק וועט נישט האבען קיין רעכט ארויסצולאזען קיין אייגענע עמיסיע און וועט אויך נישט האבען קיין רעכט ארויסצוגעבען הלוואות פאר די בעזונדערע מלוכות. עס וואלט דאך געווען שווער צו פערלאנגען פון דער רעפעראציע-באנק אפצוראטעווען א מלוכה, וואס האט געפיהרט א שלעכטע ווירטשאפט, פון א באנקראט, און דערביי נישט האבען קיין רעכט צו קאנטראלירען די ווירטשאפט פון יענער מלוכה. טראץ די אלע אויסגערעכענטע זאכען, וואס וועלען נישט קאנען דורכגעפיהרט ווערען דורך דער באנק, האט זי אבער נאך פאר זיך זעהר פיל מיטלען, דורך וועלכע זי וועט קאנען האבען א געוואלדיגע השפעה אויף דער פינאנציעלער ווירטשאפט פון דער וועלט.

אזעהר אקטועלער ענין, ביי וועלכען די באנק וועט קאנען שפילען א דעצידירענדע ראל איז די פעראייניטליכונג פון דער דיסקאנטא-פאליטיק ביי די עמיסיע באנקען. די לעצטע טעג האבען דאך געגעבען גאנץ גענוגענדע בעווייזען, ווי שטארק עס איז די פראקטישע געגענזייטיגע אפהענגיגקייט פון די עמיסיע-באנקען. מיר האבען געזעהן אז אין מאמענט, ווען אין אמעריקא איז נידעריגער געווארען דער צינז-פוס, האט דאס מאמענטאל געווירקט אויפ'ן אייראפעאישען געלד-מארק, און מען האט דא אויך געמוזט נידעריגער מאכען דעם צינז-פוס. דאס צופאסען זיך צו דער אינטערנאציאנאלער סיטואציע שטעהט אבער נישט שטענדיג אין הסכם מיט די היימישע ווירטשאפטליכע דאגות אין אלס קלארער ביישפיל דערפאר קאן אונז זאגען אמעריקא, וואו מען האט א לאנגע צייט דערהאלטען א נידעריגען צינז-פוס, כדי דער קאפיטאל זאל נישט קאנען אזוי שנעל אפפליסען קיין אייראפא, הגם פון דער צווייטער זייט האט דער נידעריגער צינז-פוס געבראכט אין אמעריקא צו א געוואלדיגער שפעקולאציע מיט אקציעס. אזעלכע עהנליכע פראבלעמען זענען אויך פערהאן אין אזא אדער אין אנדערע פארם אין ענגלאנד, פראנקרייך און אפילו אויך ביי אונז. דער דאזיגער מצב האט שוין לאנג געברענגט צו דער איבערצייגונג, ווי נויטיג עס איז א צוזאמענארבייט פון די עמיסיע-באנק. אבער ביז איצט איז עס געווען אין א גאנץ לויזער פארם, וועלכע האט זיך אויסגעדרוקט דערין, וואס פון זייט צו זייט איז איין פרעזעס ארויסגעפאהרען אויף א וויזיט צום צווייטען. איצט וועט באזעל זיין דאס ארט, וואו די פרעזעסען פון 7 עמיסיע-באנקען וועלען האבען א שטענדיגען קאנטאקט ווי אויך די מעגליכקייט ארומצורעדען זעהר פיל ענינים וואס האבען א שייכות מיט דער סיטואציע פון די עמיסיע-באנק. עס אונטערליגט נישט קיין שום צווייפעל, אז אין באזעל וועט הערשען די זעלבע אטמאספערע וואס אין גענף וואס וועט פילפאך פערלייכטערן צו ענטשיידען די אינטערנאציאנאלע פינאנץ-פראבלעמען.

טראץ דעם וואס פוילען האט נישט בעקומען קיין איינענעם פארשטעהער אין דער פערוואלטונג פון דער באנק, וואלט אבער געווען זעהר נישט ריכטיג צו פערנעמען א נישט גינסטיגע שטעלונג צו דער דאזיגער אינסטיטוציע. די מורא, אז די דאזיגע באנק וועט איגנארירען, אדער אפילו גאר שאדען די פוילישע אינטערעסען, איז אן'אומזיסטע, פערקעהרט, מען דארף אבער ערווארטען, אז זי וועט פאר אונז אויך זעהר נוצליך זיין קודם כל דאס וואס מען פערשטעהט שוין איצט, אז די וואקלענישען פון א וועלכער נישט איז וואלוטע, און דערצו נאך פון א מלוכה מיט אזא בעדייטונג ווי פוילען קאן שטעלען אין געפאהר די אינטערנאציאנאלע סטאביליזאציע פון די וואלוטעס. דאס איז שוין היינט אזוי בעוויזען, אז מען קאן עס שוין נישט אפפרעגען. און דעריבער קאן מען נישט גלויבען אז די אינטערנאציאנאלע רעפעראציע-באנק, וואלט געווען גלייכגילטיג צו אזא פאל.

עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אז מיט'ן רעגולירען פון די דייטשע ענטשעדיגונגען אין די מלחמה-חובות פון די געוועזענע פערבינדעטע, ווי אויך בלויז דער פאקט, וואס עס איז ענטשטאנען א נייע ריזיגע קרעדיט-קוועלע וועט האבען א געוואלדיגע השפעה אויף דער רעגולירונג פון אינטערנאציאנאלען קרעדיט און איהם געבען א מעגליכקייט אפצופליסען אין די געביטען, וואס זענען ביז-איצט פערנאכלעסיגט געווארען. פוילען וועט דעריבער קאנען רעכענען דערויף, אז עס וועט אויפהערען פאר איהר די ביז-איצטיגע קרעדיט-איזאלאציע.

ד"ר ב. זיידען.

גרויסער א"י-אוונד אין בערלין

די רעדע פון פראפ. בראדעצקי

בערלין, (יט"א)

לויט דער איניציאטיווע פון די דייטשע מיטגלידער פון דער יודישער „אגענץ" איז מיט איניגע טעג צוריק דא פארגעקומען א גרויסער א"י-אוונד מיט'ן אנטייל פון פיל בעקאנטע, יודישע פערזענליכקייטען, ווי פראפ. אלבערט איינשטיין, פראפ. בראדעצקי, לייב יפה, לודוויק שטיין, מיניסטעריאל-אמט הירש א. א.

דעם אוונד האט מיט א קורצער ריידע געעפענט דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער פעראייניגונג אין דייטשלאנד ה' קורט בלומענפעלד. נאכדעם האט גענומען דאס ווארט דער בעקאנטער אינדוסטריעלער אלפרעד לעאנארד מיץ פון קעלן. דער רעדנער האט אלס נישט-ציוניסט בעגרינדעט די וויכטיגקייט פון א"י-אויפבוי. דאן האט גענומען דאס ווארט דער מיטגליד פון דער אלוועלטליכער, ציוניסטישער עקזעקוטיווע פראפ. בראדעצקי, וועלכער האט געשילדערט די אלגעמיינע לאגע און צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען אין ארץ ישראל און האט פעסטגעשטעלט, דאס די יודישע „אגענץ" האט געמוזט אויסשטעהען א שווערען פרוב, זי איז אבער געבליבען פעסט און קאנסאלידירט.

ארומרעדענדיג די יודיש-אראבישע בעציהונגען האט פראפ. בראדעצקי ערקלערט: מיר זענען גרייט צו אונטערהאנדלען מיט די אראבער, מיט דער בעדינגונג אבער, דאס די אראבער וועלען אנערקענען דעם פרינציפ פון דער יודישער נאציאנאלער היים, פון פרייער איינוואנדערונג און אומבעגרענעצטער נאציאנאלער ענטוויקלונג. מיר ווילען — פערענדיגט דער רעדנער — פערשטאר־קען אונזער ווערק און דאן וועט די יודישע נאציאנאלע היים זיין א ברכה פאר די יודען, אראבער און דער גאנצער מענשהייט.

נאך דער רעדע פון מיניסטעריאל-ראט הירש האט ה' קורט בלומענפעלד דעם אוונד געשלאסען.

—0—

אויסגעמיטען א סכנה פאר דער יודישער קולטור-אויטאנאמיע אין עסטלאנד

געשלאסען א קאמפראמיס צווישען די העבראיסטען און יודישיסטען.

ריגע (יטא) עסטלאנד, איז ווי בעקאנט, די ערשטע מלוכה, וואס האט געגעבען די יודען קולטור-אויטאנאמיע. די עסטלאנדישע יודען זענען אבער גלייך ווי די איבריגע יודישע קיבוצים צושפאלטען אויף צוויי פיינדליכע לאגערן: העבראיסטען און יודישיסטען. דער קאמף ארום יודיש העבראיש אין עסטלאנד האט לעצטענס געהאט אנגענומען אזעלכע שארפע פארמען, אז עס איז געשטעלט געווארען אין סכנה די גאנצע יודישע קולטור-אויטאנאמיע.

דער י. ט. א. — קארעספאנדענט האט וועגן דעם ענין געהאט א געשפרעך מיט בעקאנטען געזעלשאפטליכען טוער, פארזיצער פון יודישען קולטור-ראט אין עסטלאנד, און פארשטעהער פון עסטלענדישען און פינלענדישען יודענטום אין דער „יודישער אגענץ" ה' ג. אייזענשטיין. לעצטענס האט ערקלערט ה' אייזענשטיין — זענען אין קולטור ראט און עסטלאנד ענטשטאנען גרויסע רייבונגען ארום דער אונטערריכטס-שפראך אין דער איינציגער יודישער גימנאזיע אין רעוואל, וואו מען האט אונטערריכטעט אויף העבראיש און דערביי זענען איניגע געגענשטאנדען געלערנט געווארען אויף יודיש. די צוזאמענארבייט פון ביידע לאגערען האט אבער נישט לאנג אנגעהאלטען. די יודישיסטען זענען געבליבען אונצופרידען און געמענה'ט, אז יודיש ווערט אבגענעבען צו ווייניג ארט. די חלוקי-דעות האבען פאר א יאהרען דערגרייכט זייער קולמינאציע-פונקט און די יודישיסטען האבען געגרינדעט א צווייטע שול מיט דער יודישער אונטערריכטס-שפראך. די יודישע שול האט באלד אנגעהויבען אנשטרעבען פינאנציעלע שוועריגקייטען, מחמת די מלוכה סובסידיע ווערט פערוועדעט פאר דער גימנאזיע. די פערביטערונג איז דעריבער געשטיגען און עס האט געהאלטען דערביי, אז די יודישע קולטור-אויטאנאמיע זאל צושטערט ווערען. ווי בעקאנט, צעהלען זיך אין קאטאס-מער פון דער יודישער אויטאנאמיע סך-הכל דריי טויזענד און עטליכע הונדערט יודישע אונטערשריפטען. לויט'ן געזעץ זענען נויטיג לכל הפחות דריי טויזענד אונטערשריפטען. כדי א מיעוט זאל קענען בעקומען אויטאנאמיע. פערשטעהט זיך, אז אויב איניגע הונדערט יודען וואלטען זיך אויסגעשריבען פון קאדאסטער וואלטען יודען אויטאנאמיש פערלירען זייער אויטאנאמיע-רעכט. דער קאמף ארום דעם שול-וועזען האט אויך געבראכט דערצו, אז די יודישיסטען זענען נישט געווען פערטרעטען אין דער קולטור-עקזעקוטיווע. וואס איז דער ארגאן פון קולטור ראט.

נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען איז צו גויפגערופען געווארען אן'אויסערגעווענליכע סעסיע פון קולטור-ראט וואס איז די מעג אבגעהאלטען געווארען. נישט קוקענדיג אויף די לאנג-יעהריגע פערשארפטע בעציהונגען האבען סיי די יודישיסטען, סיי די העבראיסטען ארויסגעוויזען גרויס פערשטענדניש פאר דער אויפהאלטונג פון דער אויטאנאמיע און אויף דער סעסיע איז געלונגען צו דערגרייכען א הסכם צווישען ביידע צדדים. ה' אייזענשטאדט האט אויסגעדריקט די איבערצייגונג, דאס דער הסכם האט א ווייכטיגע בעדייטונג נישט נאר פאר די עסטלאנדישע יודען, נאר אויך פאר די איבעריגע יודישע קיבוצים, וואס פיהרען א קאמף פאר קולטור-אויטאנאמיע.

די דערגרייכטע פשרה שטיצט זיך אויף פאלגענדע יסודות: ביז'ן סוף פון דעם לערן-יאהר בלייבט נאך מעטויג די יודישע גימנאזיע און צו דעם צוועק האט דער קולטור-ראט אנגענומען א גע-וויסען צוגאב-בודזשעט. אין משך פון דער דאזיגער צייט וועט א ספעציעלע קאמיסיע פון פערדאגאגען אויסארבייטען א מאדוס, ווי אזוי ביידע צדדים זאלען קענען צוזאמענארבייטען. אויב אבער די קאמיסיע וועט נישט דערגרייכען קיין הסכם, וועט בעשטימט ווערען א בורדים-געריכט פון דריי פערזאן צו איין פארשטעהער פון יעדען צד און נאך א דריטע, ניטראלע פערזאן, וואס איז טעטיג אויף דעם שולגעביט. דער לעצטער וועט משמעות איינגעלאדען ווערען פון אויסלאנד. דער פסק-דין פון בוררים-געריכט איז בינדענד פאר ביידע צדדים. גלייך נאכ'ן עפענען די סעסיע פון קולטור-ראט איז בעשלאסען געווארען ארויסצולאזען א אויפרוף צו דער יודישער בעפעלקערונג אין עסטלאנד, וואס פאדערט אויף די יודען פעסט צו בעהאלטען די נאציאנאלע אויטאנאמיע און ווילען שטעהן הע-כער פון אלע פארטיי-חשבונות.

עס איז געווארען געוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג פון קולטור-ראט, וואס בע-שטעהט פון 4 פארשטעהער פון נאציאנאלען בלאק א דריי יודישיסטען. די נייע מיטגלידער זענען: ג. אייזענשטאדט (פארזיצער), אדוו. גורעוויטש, דר. רובין. דר. פלאמפוס, ראבלין, יאנקלסאן מיט גרויס נעגונטואונג מוז מען קאנסטאטירען, האט ערקלערט ה' אייזענשטיין זאלען פערלירען זייער אויטאנאמיע. בכלל ארבייט דער קולטור-ראט אין א ענגע פריינדליכען קאנטאקט מיט די רעגירונגס-ארגאנען.

שארפע פראטעסטען פון יודישע סטודענטען אין פראג

טשעכישער בילדונגס-מיניסטער און דער נומערוס „קלאוזוס"

פראג, (יט"א)

אין יודישען ראטהויז איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון ציוניסטישע סטודענטען, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען איבערשיקען דעם רעקטאר פון דייטשען אוניווערזיטעט א מעמאראנדום וועגען די לעצטע געשעהענישען ווי אויך א פאדערונג צו גאראנטירען די פולע שטודיום-פרייהייט פאר אלע סטודענטען.

עס איז ארויסגעגעבען געווארען אן'אויפרוף, אין וועלכען עס ווערט פעסטגעשטעלט, דאס די יודישע סטודענטען-שאפט איז ענטשלאסען צו בעשיצען איהרע רעכט מיט אלע לעגאלע מיטלען. עס ווערט אויך אויסגעדריקט אנערקענונג די מאכט-ארגאנען פאר זייער אביעקטיווער האלטונג בעת די לעצטע געשעהענישען.

פראג, (יט"א)

דאס טשעכישע בילדונגס-מיניסטעריום פערעפענטלעכט, ווי מיר האבען שוין מיט-געטיילט, א נעגאטיווע שטעלונג לגבי דער פאדערונג איינצופיהרען „נומערוס קלאוזוס" אויף די הויך שולען. די דאזיגע שטעלונג טראגט אבער אן'האלב-אפיציעלען כאראקטער, ווייל וועגען דער שאפונג פון דער נייער רעגירונג ווערען ערשט געפיהרט אונטערהאנדלונגען. לויט די פערפליכטענדע געזעצען קענען וועלכע עס איז בעגרענצונגען אויף די אוניווערזיטעטען דורכגעפיהרט ווערען נאר דורכ'ן פארלאמענט, דאגעגען אויף די טשעכישע הויכשולען האט די רעגירונג די מעגליכקייט איינצופיהרען דעם „נומערוס קלאוזוס" אויפ'ן סמך פון א פעראָרדנונג. די דאזיגע פראגען קענען אבער בעהאנדעלט ווערען ערשט דאן, ווען עס וועט זיך ווענדען מיט א קאנקרעטען פארשלאג דער סענאט פון א הויכשול.

—0—

העבראישער קלאנג-פילם

ניו-יארק, (יט"א)

דא ווערען געמאכט פארבערייטונגען צום ערשטען העבראישען קלאנג-פילם. דער פילם וועט זיך שטיצען אויף מאטעריאל פון יודישען לעבען פון א"י.

צו דער אויפפיהרונג פון קלאנג-פילם זענען אויך צוגעצויגען געווארען איניגע ארטיסטען פון דער „הבימה", וואס געפינען זיך איצט אין די פעראייניגטע שטאטען.

קעניג מענעליק פון אביסיניען האלט, אז ער שטאמט אפ פון שלמה המלך

און גלויבט, אז ער וועט באחרית הימים געוועלטיגען איבער ארץ-ישראל

א שמועס מיט'ן אביסינישען פערטרעטער ביים פעלקער-בונד מכח זייער יודישען זכות-אבות.

(א בריף פון גענף, ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון א גענפער

עס איז נישט שווער זיך משער צו זיין, אז צווישען די 54 דעלעגאציעס, וועלכע האבען זיך אין די טומעלדיגע סעפטעמבער-געכט בעטייליגט אין דער לעצטער פלענאר-פערזאמלונג פון פעלקער-בונד, האט די דעלעגאציע פון אביסיניען, ערגער ווי די דאזיגע מדינה הייסט אויך עטיאפיע, נישט געשפילט די ערשטע ראל.

היינטיגעס יאהר איז דער אביסינישער דעלעגאציע יא בעשערט געווען צוציהען אויף זיך מעהר אויפמערקזאמקייט, און געשעהן איז עס דוקא אין צוזאמענהאנג מיט איהר ארויסטריט מכח די טרויעריגע געשעהענישען און ארץ-ישראל.

אין דער זעקסטער קאמיסיע, וועלכע האט זיך, ווי בעקאנט, בעשעפטיגט מיט די מאנדאט-פראבלעמען און ספעציעל אויך מיט דער א"י'דיגער פראגע, האט זיך געמעלדען צום ווארט אויך א פערטרעטער פון אביסיניען, לע לידזי אנדראגע מאסאאי. אין חארבע ווערטער האט ער ענטשלאסען בעשולדיגט די קריסטען פון א"י, וואס זיי העלפען נישט מאכען שלום צווישען די יודען און אראבער, נאר, להיפך, בעטייליגען זיך אפילו אליין אין כל מיני דעמאנסטראציעס און מאניפעסטאציעס, וועלכע פיהרען אפט צו טרויעריגע רעזולטאטען. געשטאנען איז פאר דער קאמיסיע א זוהן פון דער אפריקאנער ערד, א יונגער מענש מיט א נוסמוטיגען שווארצען פנים, מיט ברע-נענדיגע, פונקלענדיגע אויגען, און מיט שמאלץ און מיט האט ער אנגעקלאגט די קריסטליכע וועלט, וואס זי איז נישט טריי דער תורה פון איהר גאט און געהט נישט אין די דרכים, וועלכע ער האט אנגעוויזען.

אי זאגהויב פון זיין רעדע האט מאסאאי געפונען פאר נויטיג צו בעטאנען, אז ער אליין פערטרעט א קריסטליכע מדינה, און ער האט דערצו נאך מוסיף געווען, אז ער רעדט אין נאמען פון די דירעקטע נאכקומער פון שלמה המלך. מען מוז מודה זיין, אז די דאזיגע אפיציעלע ערקלערונג וועגען אביסינישען זכות-אבות האט געקלונגען אביסעל משונהוואטע אין דער פאליטישער אטמאס־פער פון פעלקער-בונד, און א סך פון די קאמיסיע-מיטגלידער האבען נישט געקאנט בעהאלטען דעם שמייכעל, וועלכער האט זיך ממש געריסען אויף זייערע ליפען. ווי עלטערע זשורנאליסטען האבען מיר, אגב, דערצעהלט, איז עס נישט דאס ערשטע מאל, וואס אביסינישע פערטרעטער בערופען זיך אין פעלקער-בונד אויף דעם יחוס פון זייער יודישער אפשטאמונג. מען דארף אנעמען, אז דאס איז נישט דאס לעצטע מאל. אין דעם האט מיך איבערגעצייגט דער שמועס, וועלכען איך האב די טעג געהאט מיט ה' לע לידזי אנדראגע מאסאאי.

זיך מעלדענדיג צו איהם אלס פערטרעטער פון דער „יודישער טעלעגראפען אגענטור" האט ער זיך גלייך דערקלערט גרייט מיר צו ענטפערען אויף מיינע פראגען. און איך האב געהאט דעם איינדרוק, אז ער מוט עס מיט א גאנץ בעזונדערען פערגעניגען און אפילו צופרידען פון דער געלעגענהייט זיך ארויסצוזאגען פאר א יודישען זשור-נאליסט.

— אויב איך האב אין דער זעקסטער קאמיסיע גענומען דאס ווארט אין צוזאמענהאנג מיט דער לאגע פון די יודען אין ארץ ישראל — האט מיר דער-קלערט מאסאאי — האב איך עס געמאן נאר דערפאר, ווייל די פראגע איז אונז, אביסינער, זעהר נאהענט צום הארצען. הגם מיר זענען אצונד קריסטען און האלטען נישט מעהר דעם יודישען גלויבען, דאך פיהלען מיר זיך עד היום פער-בונדען מיט די יודען און בעציהען זיך צו זיי מיט אויפריכטיגער סימפאטיע.

ווי איהר ווייסט — האט ער ווייטער מיר געזאגט — זענען מיר איבערגעגאנגען צום קריסטענטום ערשט אין 3-טען יאהרהונדערט. פריהער זענען מיר געווען יודען און ביי אונזער פאלק לעבט אפילו אן'הגדה, אז די לוחות פון משה רבנו זענען געבראכט געווארען קיין אבוסיניען. די איינגעזעסענע בעפעלקערונג, מיט וועלכער די יודען, וואס זע-

[illegible]

קיין אביסיניען, האבען זיך פערמישט, איז, אגב, געווען פון סעמיטישער ראסע. די שפראך, וועלכע מען האט דאן גערעדט, איז געווען נאהענט צו העברעאיש. נאך א צייכן איז די ליטורגישע שפראך אין אונזערע בתי תפלות זעהר ענליך צו העבראיש און אויך אין אונזער אומגאנגס-שפראך זענען פערהאן א סך העבראישע עלעמענטען, א סך פון אונזערע מנהגים זענען יודיש. מיר זענען אויך מל אונזערע קינדער.

— „עס קאן אויך קיין ספק נישט זיין וועגען דעם, אז די אויבערשטע קלאסען אין אביסיניען און ביחוד די קעניגליכע משפחה שטאמען אפ דירעקט פון שלמה המלך".

און דער אביסינישער דיפלאמאט הויבט מיר אן צו דערצעהלען באריכות וועגען מלכה שבא, וועגען איהר חתונה מיט שלמה המלך, וועגען זייער זוהן מע-נעליק, וועלכער איז צוריקגעקומען פון ירושלים און איז געווארען דער קעניג פון עטיאפיע. ער האט בעשטימט דעם טראן אונטער'ן נאמען פון מענעליק דער ערשטער, און אט פון איהם הויבט זיך אן די געגעאלאגיע פון דער איצטיגער אביסינישער קעניגליכער דינאסטיע.

די צייט לויפט דערוויל, מען דארף פערענדיגען דעם שמועס. איך גיי אוים די געלעגענהייט, כדי צו בעקומען א גרוס פון די יודישע פעלאכען אין אביסיניען, וועלכע דער לאדזער ד"ר פייט-לאוויטש האט, ווי בעקאנט, בעשעתו ענט

(ענדע—זייט 6)

ליטווישע רעגירונג אנגעקלאגט אין געריכט דעם „עמיגדירעקט"

קאוונא, (יט"א)

די פערוואלטונג פון „היאס-י.ק.א.-עמיגדירעקט" אין ליטע, וועלכע בעשטעהט פון אנגעזעהענע יודישע כלל-טוער ווי אדוו. ע. פינקעלשטיין, אדוו. ל. גארפינקעל, געוועזענע דעפוטאטען אין סיים, רעדאקטאר פון „יודישער שטימע" ר. רובינשטיין, אדוו. א. מאקאווסקי און אנדערע זענען לויט א פארארדנונג פון אינערן-מיניסטעריום ציגעצויגן געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט און זיי דראהט א יאהר ארעסט.

די פערוואלטונג ווערט בעשולדיגט, אז ... אויפ'ן עמיגראציע • געזעץ נישט צאהלענדיג דעם ענטשפרעכענדען שטייער. די דאזיגע אנקלאגע איז אן'אונדערהערטע שוי־קאנע, ווייל „עמיגדירעקט" אלס א געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע, וואס איז נישט אויסגערעכענט אויף פערדינסטען איז בעפרייט פון צאהלען שטייער. דער פראצעס, וואס וועט פארקומען דעם 27 ה. ח. האט אין די יודישע קרייזען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט".

אראבישער עקזעקוטיוו מאכט אנקעטע צווישען אראבער, וואס האבען צו יודען פערקויפט ערד

אראבישע אקציע געגען העכסטען מוסולמענישען ראט —

ירושלים, (יט"א)

די אראבישע עקזעקוטיווע פיהרט איצט אדורך אן'אנקעטע אין אלע אראבישע רעגיאנען, וואו די אראבער האבען לעצטענס פערקויפט יודען ערד. די אנקעטע ענטהאלט פראגען וועגען טערמינען פון פערקויף, די צאהל משפחות, וואס האבען געלעבט אויף די פערקויפטע ערד-שטחים און צו עם זענען פארגעקומען צוזאמענשטויסען צווישען אראבער און יודען ביים איבערגעבען דאס לאנד.

די ענטפערען אויף די פראגען דארפען צוגעשטעלט ווערען אין משך פון א וואך צייט.

ירושלים, (יט"א)

די אראבישע צייטונג „פאלעסטין", מעלט מיט דאס דער שייך פון דארף ארטאס אכמד קאלאס און דער מוקטאר פון דארף קדערא — שייך מיסא זאמלען אונטערשריפטען אונטער א מעמא־ראנדום, וואס שטעלט פעסט די פער־אנטווארטליכקייט פון העכסטען מוזול־מענישען ראט פאר די אונרוהען אין ארץ ישראל.

—0—

א סקאנדאל!

קהלה-פערוואלטונג אפגעווארפען דעם פארשלאג

צו אסיגנירען 10 טויזענד זלאטים פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל.

שבת אוועגד האט די קהלה-פערוואלטונג אפגעהאלטען א זיצונג, אויף וועלכער עס זענען אנגענומען געווארען א גאנצע רייה בעשלוסען וועגען פערשידענע קהלה-ענינים, וואס זענען געשטאנען אויפ'ן סדר היום.

די בעשלוסען זענען אנגענומען געווארען אהן דיסקוסיעס, און אלץ וואלט ארא[פ] אין ארדנונג, ווען נישט די „פערשאלטענע" א"י פראגע. אויפ'ן סדר היום איז, נעמליך, געשטאנען א פונקט וועגען בעשטימען א סומע פאר'ן פאלעסטינא-הילפס-קאמיטעט, וועלכער האט, כידוע, געזאמעלט געלד פאר די יודען, וואס האבען געליטען פון די געליטשען פון די געשעהענישען אין ארץ ישראל. דאכט זיך א זאך, וואס איז קלאר פאר אלעמען. יודען האבען געליטען און די גאנצע יודישע וועלט איז אויפגעציטערט געווארען פון די דאזיגע געשעהענישען און די קרבנות אונטערשטיצט מיט לייב או לעבען. ווי קאן עס געמאלט זיין, אז א יודישע קהלה, און אזא עיר ואם בישראל, אין דער הינזיכט נישט טון איהר פליכט?

דאס אליז, שטעלט זיך אבער ארויס, איז קלאר און פערשטענדליך פאר אלע יודען אין דער גאנצער וועלט, אבער נישט פאר דער „רעגירענדער מעהרהייט" אין דער לאדזער קהלה. דער פרעזעס ל. מינצבערג אליין האט רעפערירט דעם ענין און קודם כל האט ער זיך מתנצל געווען, פארוואס ער האט ביז איצט נישט צונויפגערופען וועגען דער פראגע קיין פערוואלטונגס-זיצונג. ער האט זאגט ער, פשוט דערמיט נישט געוואלט שטערען (?) דעם גאנג פון דער אקציע אין שטאט, ווארום טאמער, חלילה, וואלט מען זיך דערוואוסט דאס, וואס ער ווייס וועגען דעם, וואלט עס פיל געשאדט דעם ענין, און קאליע מאכען האט ער, ה' מינצבערג נישט געוואלט. אזוי, למשל, ווייס דער אגודה'שער פרעזעס ה' מינצבערג וועגען קלאגען, אז דאס געלד, וואס איז געזאמעלט געווארען פאר די געליטענע אין א"י, איז ארייגעלעגט אין די בענק, און נאר די פראצענטער דערפון ווערען אריבערגעשיקט קיין א"י, וכדומה נאך אזעלכע זאכען, וואס מיר פשוט'ע יודען, ווייסען נישט דערפון.

א חוץ דעם, ווערען אויך פון דעם געלד געשטיצט, (הימעל עפען זיך!) די... חלוצים, ד. ה. די וואס האבען מיט זייער בלוט בעשיצט דעם יודישען ישוב, און אויך פיל שולען און בתי מדרשים אפגעהיט פון פערניכטונג.

נאך אזא רעדע פון פרעזעס מינצבערג האט טוין, פערשטעהט זיך, די מעהרהייט פון דער פערוואלטונג, ד. ה. די „אגודה" און דער פרינציפיעלער געגנער פון דער „אגענץ", אדוו. ווייצמאן, בעשלאסען, אז מען זאל פאר'ן הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין א"י נישט בעשטימען קיין געלדער פון דער קהלה...

געהאנדעלט האט עס זיך ס"ה אין א סומע פון 10 טויזענד זל. ווי פרנס הערצמאן האט פארגעלעגט.

די „רחמנים בני רחמנים" זענען גאר געגאנגען אזוי ווייט און אפילו בעשלאסען נישט צו בעצאהלען פאר די אגאנסען, „הילפס-קאמיטעט פאר די א"י געליטענע", וואס האט זיך געפונען אין לאקאל פון דער קהלה, האט געשטעלט און די צימערען.

עס איז נאך, ב'לעבען, א וואונדער, וואס די קהלה-פערוואלטונג האט נישט בעשלאסען צו מאהנען דירה-געלד ביים הילפס-קאמיטעט פאר דער צייט, וואס ער איז ביי איהר געווען א סוב-לאקאטאר...

פרנס הערצמאן האט אלס פראטעסט פערלאזט די זיצונג.

היינט ארגאניזיר-פערזאמלונג

פון דער געזעלשאפט „פריינד פון יוו"א" אין לאדז.

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, קומט פאר אין לאקאל פון דער געזעלשאפט „טאז" (אנדזשעיא 1) היינט א זייגער 8 אוונט א ארגאניזיר-פערזאמלונג פון די לאדזער פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

צו דער פערזאמלונג, אויף וועלכער ס'זענען איינגעלאדען פארשטייער פון פארשידענע קרייזען אין אונזער שטאט, גאטען פון דער ווארשעווער גרופע פריינד קומען ספעציעל פון ווארשע אלס דעלעגירטע פון יוו"א — דר י. שיפער און רעד. לאזאר קאהאן, וועלכע וועלען בעקענען די פערזאמעלטע פריינד מיט דער טעטיקייט פון יוו"א און אויך מיט די רעזולטאטען פון דער ווילנער קאנפערענץ.

מיר גלויבען, אז די לאדזער פריינד פון אינסטיטוט וועלען אלע היינט זיך צונויפקומען, כדי צו לייגען דעם גרונדשטיין פון דער לאדזער גרופע „פריינד פון יוו"א".

* * *

די געזעלשאפט „פריינד פון יוו"א", וועלכע ווערט היינט געגרינדעט ביי אונז אין לאדז, שטעלט מיט זיך א נייעס בלעטעל אינ'ם קולטורעלען לעבען פון אונזער יודישער אינטעליגענץ.

דער לאדזער יודישער אינטעליגענט בעקומט איצט די מעגליכקייט מיטצוהעלפען בויען דעם גראנדיעזען בנין, וואס מ'האט מיט א פאר יאהר צוריק אנגעהויבען אויפשטעלען אין ווילנא, א בנין פון דער יודישער קולטור. פאר אלע קולטורעלע ווערטען ביי יודען.

דער לאדזער אינטעליגענט, וועלכער איז א געטריי קינד פון זיין געבורטס-שטאט, מיט דער שטארקער פערשטענדיגוש פאר אלץ, וואס איז נוצליך און פראקטיש, וועט דא אויך ארויסווייזען, אז ער האט א זין פאר דעם מעכטיגען און פראקטישען בנין, וואס ווערט געבויט פאר דער יודישער קולטור און אלע איהרע אפצווייגונגען און געביטען.

די געזעלשאפט „פריינד פון יוו"א" ווערט איצט פערפלאנצט אויף א גוטען באדען, אויף דער פראקטישער ערד פון דער שטאט פון ארבייט, פון דער שטאט, וואס איז אזוי יודיש פאלקסטימליך נאציאנאל, מיט א געזונדען בליק פאר אלץ, וואס ווערט געשאפען און געבויט ביי יודען.

עס איז דעריבער צו האפען, אז די היינטיגע פערזאמלונג וועט צוציהען אלץ וואס איז נאציאנאל און שעפעריש אין יודישען לאדז.

—0—

לאדזער האנדעלס-קאמער געגען געהעכערטע קאמונאל-שטייער

פאר טעקסטיל-רויה-שטאפען.

(ה) דאס קאמוניקאציע-מיניסטעריום האט זיך געווענדעט צו דער לאדזער האנדעלס-קאמער מיט דער אנפראגע, צו מען ארייינפיהרען דעם נייעם טראנספארט-טאריף אויף די באהנען בריינגט נישט ארויין קיין שווערינקייטען אין דער סוחרי'שער פראקטיק ביים איינזיינען דעם קאמונאלען שטייער פון די סחורות, וואס ווערען געבראכט מיט די באהנען.

אין ענטפער האט די לאדזער האנדעלס-קאמער בעגרינדעט די נויטווענדיגקייט פון אנהאלטען די „סטאוויקעס" פון מיט שטייער, וואס ווערט גענומען פון טעקסטיל-רויה-שטאפען, אויף דער הויך, וואס איז געווען גילטיג פאר'ן 1. אקטאבער, ווען דער נייער טאריף איז נאך נישט געווען אין קראפט. די „קאמער" פארופט זיך דערביי אויפ'ן מעמאריאל, וואס זי האט אפגעגעבען דעם אינדוסטריע-מיניסטער אין דער פראגע.

מיטינג פון מלוכה-בעאמטע אפעלירט צום סיים צו פערבעסערן זייער שווערע לאגע

פארשטעהער פון שטאט-סטאראסטווא לאזט נישט בעהאנדלען די פראגע וועגען צונויפרופען דעם סיים.

(§) נעכטען איז אין זאל „העלענאוו" פארגעקומען א מיטינג פון די מלוכה'שע און קאמונאלע בעאמטע. אויפ'ן מיטינג איז בעהאנדעלט געווארען דער שווערער מצב פון די מלוכה בעאמטע. דעם מיטינג האט געעפענט דער פרעזעס פון באהן-ארבייטער פעראיין זארעמבא. דערויף זענען געהאלטען געווארען לענגערע רעפעראטען אין וועלכע די רעפערענטען האבען אונטערגעשטראכען די נויטווענדיגקייט זיך צו ווענדען צום סיים, אז ער זאל רעגולירען די פראגע וועגען די לוינען פון די מלוכה בעאמטע, מחמת די רעגירונג האט געהאט א עודף אין בודזשעט זייט 1926 אויף העלפטער א מיליארד זל. און פונדעסטוועגען האט זי נישט פערבעסערט דעם גורל פון מלוכה אנגעשטעלטע.

בעת'ן בעטראכטען די פראגע איז אין זאל ארייננעקומען א פארשטעהער פון דער שטאט סטאראסטווא און האט ערקלערט, אז אויב דער מיטינג וועט בעהאנדלען די פראגע וועגען צונויפרופען דעם סיים, וועט ער תיכף ווערען פונאנדערגעלאזט. דער פארשטעהער פון דער שטאט סטאראסטווא האט דעריבער נים ערלויבט צו פיהרען די דיסקוסיע איבער די געהאלטענע רעפעראטען.

צום סוף איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, וואס פאדערט פון סיים דורכצופיהרען אין בודזשעט פראעקט פון דער רעגירונג פאר 1930/31 געהעריגע ענדערונגען, וואס זאלען האבען דעם צוועק צו בעפרידיגען די געשרעכטע לעבענס-בעדערפענישען פון די מלוכה-בעאמטע. אין דער רעזאלוציע ווערט צווישען אנדערען געפאדערט צו העכערען די לוינען לויט'ן וואוקס פון יקרות, אויסצוצאהלען די דירות-הוכפה פאר 1928 א. א.

רעגיסטראציע פון יארגאנג 1909

היינט, דעם 25 נאוועמ. פון 8 פריה ביז 3 נאכמ. דארפען זיך מעלדען פערזענליך צו דער רעגיסטראציע אין לאקאל פון מיליטערישען-פאליציאישען ביורא אויף פיעטריקאווער 212 די יונגעלייט וואס זענען געבוירען אין יאהר 1909 און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 14 קאמיסאריאט און וועמענס פאמיליען נעמען הויבען זיך אן מיט:

A B C D E F G

קאנטראל-פערזאמלונגען

פון די יאהרגענג 1904, 1889 און 1902.

היינט, דארפען זיך צושטעלען צו די קאנטראל-פערזאמלונגען אין לאקאל נאוואט־טארגאווא 18 די רעזערוויסטען פון יאהרגאנג 1898 (קאטעגאריעס A, C, D, און C אינס, C צוויי) וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון דעם 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות.

A — D.

אין לאקאל אויף נייע-ציגעל-גאס 51 דארפען זיך צושטעלען די רעזערוויסטען פון יאהרגאנג 1904 פון 13 קאמיסאריאט וואס זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות.

A — K

—0—

פון לאדזער האנדעלס-געריכט

נאדזארען און באנקראטען

אויף דער לעצטער סעסיע פון לאדזער האנדעלס-געריכט איז בעריכטיגט געווארען די בזיטע פון דער פירמע „ב. פריידענבערג" וועגען פערלענגערען דעם בוזאיצטונגען געריכטס-אויפזיכט.

דאס געריכט האט אויך גענומען און אכט די בזיטע פון סוחר קלמן ברויער, בעזיצער פון גארן-פאבריק אויף אנגא 14 איהם ווייטער צו פערלענגערען אויף 3 חדשים דעם „נאדזור".

געגען שמעון ראזענפעלד, א קאנפעקציאנס-סוחר אין פארעמבניץ האט דאס געריכט בשעתו בעשטימט אנ'אונפארלאשטש. דער דאזיגער פסק-דין איז געפאלען אויף דער בזיטע פון זיינע קרעדיטארען. צוליב דעם, וואס קיינער פון די קרעדיטארען איז נישט געקומען אויף דער פערזאמלונג, כדי פעסטצושטעלען די באנקראט-מאסע, האט דאס געריכט אנולירט דעם „אונפארלאשטש".

מיט עטליכע וואכען צוריק האט דאס געריכט געשטעלט אונטער אנ'אונפארלאשטש דעם זגערזשער סוחר זכריה פאזנערזאן. פאזנערזאן האט פונדעסטוועגען בעקומען א גלייט-בריף און ארייננגעטראגען אין געריכט אנ'אפאזיציע, אין וועלכער ער האט פעסטגעשטעלט, אז ער האט נישט געצאהלט דעם חוב זיין ק'רעדיטאר צוליב א סכסוך. די צאהלונגען האט ער נישט אפגעשטעלט. דאס געריכט האט אנערקענט די אפאזיציע און אנולירט דעם אורטייל, לויט וועלכען ח' פאזנערזאן איז געשטעלט געווארען אונטער באנקראט.

דאס געריכט האט בעשטימט אנ'אונפארלאשטש דער פירמע „מענראל פיעטקאווסקי" אלעע-קאשטשושקי 38. אלס ריכטער קאמיסאר איז בעשטימט ה' זמיגראד, אלס קוראטאר אדוו. ז. שטרויך.

אונטער אנ'אונפארלאשטש איז אויך געשטעלט געווארען ה' מארעק יאסקאווימש, וועלכער פיהרט א האנדעל מיט צייכען-ארטיקלען און גאלאנטעריע אויף פיעטריקאווער 22. ריכטער-קאמיסאר איז בעשטימט ה' קענינג, אלס קוראטאר אדוו. סארנע.

רומענישע אינדוסטריעלער קומען היינט קיין לאדז

היינט, 7 פריה קומט מיט'ן פאבריקס וואקזאל קיין לאדז אנ'אויספלוג פון רומענישע אינדוסטריעלער.

די בעגלייטונג און דער עקסקורסיע וועלען זיין די געסט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער. פארשטעהער פון דער האנדעלס-קאמער וועלען אפווארטען די געסט אויפ'ן וואקזאל.

אין פראגראם פון בעזוך פון דער רומענישער עקסקורסיע איז פארגעזעהן א בעזוך אין שייבלער-גראהמאנ'ס פאבריק, פון שווייקערט'ס אינדוסטריע־ווארשטאטען, א פריהשטיק ארויסגעגעבען דורך קאנסול שייבלער און א מיטאג פון דער האנדעלס-קאמער.

פון די קינא'ס

„גראנד-קינא"

„דער ארעסטאנט פון דער אינזעל סט. העלענא". דער פילם איז א היסטארישער און שטעלט פאר די לעצטע יאהרען פון נאפאלעאנ'ס לעבען. ער געפינט זיך אין די ענגלענדער וועלכע וועלען איהם ערלויבען ווי א געוועהנליכען בירגער וואוינען אין ענגלאנד. אויפ'ן שיף דערוואוסט ער זיך פון ענגלישען בעשלוס, נישט האבענדיג קיין ברירה, מוז ער דערויף בעשטעהן. אויף דער אינזעל בעמיהט ער זיך צו פערגעסען, אז ער איז א געפאנגענער. הינטערווארפט ער זיך דעם גורל, און פילט זיך זיין לעבען אוי. ער בעקומט שמארק נאך זיין זיהן. דער פאנאטישער בעוואכער פון דעם גרויסען ארעסטאנט, דער גובערנאטאר פון דער אינזעל, איז זיין גרעסטער שונא. זיי פיהרען צווישען זיך א קאמף. זאגאר ווען נאפאלעאן ליגט שוין אויפ'ן שטארב-בעט. צום סוף פערליבט ער זיך אין דער פרוי פון זיין אדיוטאנט. ער שטארבט אהן דראמאטישער אויפטריט, וועלכע דער שלעכטער גובערנאטאר ענטזאגט איהם.

די הויפט-ראלען: ווערנער קראוס, וועלכער אימפראוויזירט נישט נאר א ריכטיגען טיפ פון נאפאלעאן, נאר כאראקטעריזירט אויך א טיפ פון א ליידענדען מענש, און באסערמאן אלס גובערנאטאר אויסערגעוועהנליך.

„ספלענדיד"

אין פריש רעמאנטירטען און ספעציעל צום טאן-פילם איינגעריכטעטען קינא „ספלענדיד", ווערט זייט מעהרערע טעג געגעבען א קלאנג זינגענדער פילם „די קאמעדיאנטען שיף".

דער קלאנג פילם מיט זיינע ספעציעלע איינריכטונגען פון דער וועלט בערימטער פירמע „וועסטערן עלעקטריק", גיט אבער א ריינעם לויטערען קלאנג און טאן, און מען קען נישט פערגלייכען מיט די אין מעהרערע קינא'ס געגעבענע קלאנג פילמען. אין דעם פילם זעהט מען די פארטשרוטען פון דער טעכניק אויפ'ן געביט פון דער פילם קונסט, וועלכע פערבינדעט דאס לעבעדיגע טעאטער מיט דער ליכט בזהנע.

די אקציע אין דעם פילם שטעלט פאר, א מעדעל, וואס איז געבוירען און ערצויגען אויף א קאמעדיאנטען שיף אין די מיסיסיפי וואסערן. זי האט חתונה מיט א לא יצלח, וועלכער קוועהלט זי. צום סוף פערלאזט ער זי, דאן געפינט זי איהם צוריק. דער פילם איז א טיפיש אמעריקאנישער, וואס בעריימט, נאאיווטעט, הומאר, סענטימענטאליזם און וועלט-אנשויאונג פון פריאגען יאהרהונדערט, ווי צ. ב. טאנצען פון פאריגען יאהרהונדערט, גאסען אהן אויטאס און קיין מאדערנע ליכט רעקלאמען.

דער פילם האט שעהנע אויפנאהמען און טייערע אויסשטאטונג.

די הויפט-ראלען שפילען לאורא לא פלאנטע און יוסף שילדקרויט. זייער רעדען און שפיל איז דייטליך, ריין און זעהר געוויסענהאפט און גוט אויסגעפיהרט. דער פילם ציהט צו מאסען צושויער.

L.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן

לעצטע פארשטעלונגען פון אונזערע בעליבטע געסט און אמעריק. קינסטלערין

בערטא זאסלאווסקא

מיט'ן אנטייל פון די אנגאזשירטע ארטיסטען

שלמה הערשקאוויטש און לעאן געטליבערמאן

היינט מאנטאג, ד. 25 נאוו. גרויסע פאפולערע פארשט. פון 1 זל. ביז 2.50

צום לעצטען מאל דער גרויסער שלאגער, וועלכער האט ארויסגערופען פיל ענטציקונג מיט זיין שטארקען אינהאלט און שעהנע געזאנגס-נומערן אין 4 אקטען

די בלוטיגע נקמה

דינסטאג, 26 נאוו. לטובת דעם יוד. קריגס-אינוואלידן-פעראיין אין לאדז

עס ווערט געשפילט אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום די שטארק אויסגענומענע פיעסע אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ

דער גאלדענער שידוך

הויפט-ראלען: ליזא—זאסלאווסקא, פיליפ—הערשקאוויטש, דעוו—געטליבערמאן.

צום שלוס: א גרויסער קאנצערט מיט אנטייל פון אונזערע געסט.

עס נעמט אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פעדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי און ראקאוו.

אדמיניסטראטאר—מ. ארנוואלד, מוזיקאלישע לייטונג—ל. זעלמאן.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

אין פארבערייטונג צום ערשטען מאל אין לאדז דער נייעסטער שלאגער פון האנס מילער

די פרוי פון גאס

אין 3 אקטען מיט א פראלאג מיט געזאנג און טענץ בעארבייט און רעזשיסירט פון רודאלף זאסלאווסקי

טעלעגראמען

קאנפערענץ פון די אגודה'שע בענק

ווארשא, 24. (טעל.)

דא איז היינט פארגעקומען א קאנפערענץ פון די אגודה'שע בענק. די קאנפערענץ האט געעפענט ע. מענדעלסאן. דעם פארזיץ האט געפיהרט י. טרקענהיים. אין פרעזידיום איז ארויין פון לאדז ה' ערנ. מינצבערג. נאכ'ן בעריכט האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע. דער המשך פון דער קאנפערענץ קומט פאר מארגען.

שטרייק אין ירושלים און יפו דויערט

ירושלים, 24. (יט"א)

אין ירושלים און יפו דויערט נאך היינט דער אלג. שטרייק. נישט קוקענדיג דערויף האבען נישט געהאט קיין שום שווערינקייטען די 400 יודישע עמיגראנטען צווישען זיי פיל חלוצים, וואס זענען היינט אנגעקומען מיט דעם שיף קיין יפו.

אנפאל אויף א פאליציאנט אין ירושלים

ירושלים, 24. (יט"א)

בויקאט אגיטאטארען זענען היינט בעפאלען א פאליציאנט, וואס האט נישט ערלויבט אגיטאטירען קעגען יודען. היינט איז בעפרייט געווארען א געוועזענער פאסט-בעאמטער, וואס מען האט איהם חושד געווען צו האבען געמאכט דעם אנפאל אויף ד"ר פולנער.

ירושלים, 24. (יט"א)

פון דער ספארט-וועלט

די נעכטיגע 2 לעצטע פוסבאל-מעטשען פאר דער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא-ליגע ביים פ.ז.פ.נ.

„לעגיא" — „טוריסטען" 1:1 (0:1)

„ווארשאוויאנקא" — „רוך" 2:2 (1:2)

קוואליפיקאציע מעטשען פאר אריבערגעהן אין דער ליגע.

„ל. ט. ס. ג." — „לעכיא" 1:3 (0:1)

„נאפרזוד" — „אגניסקא" 2:7

צוליב מאנגעל אין פלאץ. אויספיהרליכער בעריכט אין מארגענדיגען נומער.

לאָדז צעוואַקסט זיך...

אַפיציעלע סטאַטיסטיק פון דער טראַמוויי־פּרעקווענץ, בריף־קאָרעספּאָנדענץ און טאַקסאָבוסעס.

עס איז אָנגענומען בײַ אַלע לאָדזשער לאָקאַל־פּאַטריאָטען צו וואַרפן מיט דער פראַגע: „לאָדז אַמעריקאַניזירט זיך... לאָדז ענטוויקלט זיך מיט אַן אומגעהערטן טעמפּאָ"... און עס איז ניט קיין גוזמא. אָט זענען אַ פּאָר ציפערן, וואָס באַווײַזן דעם אַמעריקאַנישן טעמפּאָ פון לאָדז אין פילע פּרטים.

אין יאָהר 1898, דאָס הייסט, מיט יאָהר צוריק האָט די לענג פון די לאָדזשער טראַמוויי־ליניעס אַרומגענומען אַ שטרעקע פון 10,3 קילאָמעטער און יעדעס יאָהר האָבן די טראַמווייען אין לאָדז איבערגעפיהרט 250,466 פּאַסאַזשירן. שוין אין יאָהר 1914, האָט די לענג פון דער טראַמוויי־ליניע געהאַט 23.18 קילאָמעטער און יעדעס יאָהר זענען איבערגעפיהרט געוואָרען דורך די טראַמווייען בײַ 23,015,515 פּאַסאַזשירן. איצט, אין יאָהר 1929 האָט לאָדז 43 קילאָמעטער טראַמוויי־ליניעס און די צאָהל פּאַסאַזשירען, וואָס פאָהרען אין אַ יאָהר מיט די טראַמווייען דערגרייכט איצט די ציפער 82,078,605.

און וואָס פאַר אַ טעמפּאָ די פּרעקווענץ אויף די לאָדזשער טראַמווייען איז געוואַקסן אין די לעצטע יאָהרען, באַווײַזט צום בעסטן דער פאַרגלײַך פון 1926 ביז איצט. אין משך פון 2 יאָהר האָט די פּרעקווענץ זיך מעהר ווי פאַרטאָפּלט.

איצט די פּאָסט־ און טעלעגראַף־קאָמוניקאַציע. אין יאָהר 1919 זענען אין לאָדז אַוועקגעשיקט געוואָרען 3,242,911 בריף (8 בריף אויף איין קאָפּ פון דער צאָהל לאָדזשער אײַנוואוינער), בעת אין 1926 האָט די צאָהל בריף דערגרייכט 24,550,978 (ד. ה. 43 בריף אויף איין קאָפּ), אין 1928 — 30,610,027 בריף, דאָס הייסט, אַז אין דורכשניט איז שוין אויסגעפאַלען 52 בריף. לאָדז האָט אָבער ווײַזט אויס, נישט „קיין האַרץ" צו קאָרעספּאָנדירען. דאָס אילוסטרירען גענוי די קאָלאָסאַלע ציפערן פון די בריף, וואָס זענען אין די דערמאָנטע יאָהרען געשיקט געוואָרען קיין לאָדז. דערפון באַמערקט זיך, אַז אין יאָהר 1928 איז צוליב'ן קריזיס בעדייטענד געפאַלען די צאָהל בריף, וואָס זענען אָנגעקומען קיין לאָדז, אין פאַרגלײַך מיט 1926, דאָסזעלבע איז מיט'ן פאַרבינדען זיך מיט'ן טעלעגראַף.

איצט דער אויטאָמאָביל־פאַרקעהר אין לאָדז. אין 1926 זענען אין לאָדז געווען 46 טעקסיס, בעת אין 1928 איז די צאָהל טעקסי'ס געוואַקסן ביז 261 אויף דער אַלגעמיינער צאָהל פון 333 פּאַסאַזשיר־אויטאָמאָבילען, וואָס זענען געווען אין לאָדז רעגיסטרירט. דערצו געהן צו אין 1928 100 לאַסט־אויטאָ'ס און 100 מאָטאָציקלען. פאַרשטעהט זיך, צוזאַמען מיט'ן וואוקס פון אַזאַ פאַרקעהר האָט זיך פאַרגרעסערט די צאָהל אומגליקס־פאַלען און איבערפאָהרונגען פון אויטאָמאָבילען. זייט 1926 ביז הײַנט זענען די צאָהל אומגליקס־פאַלען פון אויטאָ'ס אין לאָדז געשטיגען צוויי־פאַך.

קורץ און גוט: לאָדז וואַקסט.

—o—

קעניג מענעליק

(ענדע פון זײַט 5)

דעקט און בעשרייבן אין זייער פּובליק.

„זיי זענען אַפּיסיניער פון יודישען גלויבען", ענטפערט מיר מאַסאַאי, „אַ זעהר אַרבײַטזאַמער טייל פון אונזער בעפעלקערונג. די עלטערע לעבן אַפגעזונדערט און בעזונדערע קוואַרטאַלען, די יונגערע, האַגענען, זענען מעהר געבילדעט און ענדערען זייער לעבענס־שטייגער."

„און ווי איז זייער בעציהונג צו ארץ ישראל?" גיב איך אַ פרעג תוך כדי דבור.

מאַסאַאי פאַרטראַכט זיך אַביסעל און זאָגט:

„יאָ, מיר אַלע און אַביסינישען בעטראַכטען ארץ ישראל אַלס אונזער צווייטע היים, און עס איז פאַרשפּרייט אין אונזער פאָלק דער גלויבען, אַז אַ מאָל וועט נאָך אַמאָל קומען, ווען אַן אַביסינישער קעניג וועט געוועלטיגען איבער א"י, און אין יענעם טאָג וועט אויך נעמענט ווערען אין ירושלים דער טראָן פון שלמה, וועלכער ווערט אצונד געהאַלטען פאַרמאַכט."

איך בעדאַנק דעם אַביסינישען פאָרשטעהער פאַר זײַן פרײַנדליכקייט און פאַרלאָז זײַן האָטעל און קעהר זיך צוריק אין קעלקער־בונד פּאַלאַץ.

די וועלט ווייסט, ווי עס ווײַזט אויס, נישט, אַז דאָרט ווײַט אין אַפריקע לעבט אַ פאָלק, וואָס חלומ'ט נישט ווייניגער אַ מאָל איבער ארץ ישראל, נאָך ווענען אַן אַחרית הימים, ווען זייער אַ זוהן וועט פאַרנעהמען דעם קעניגליכען טראָן פון ירושלים, דעם כסא שלמה המלך!

—o—

די טעלעפאָן־נומערן פון „לאָדזשער טאָגעבלאַט"

זענען איצט

10057, 10047

KINO SPÓŁDZIELNI

הײַנט! און טעגליך!

„דער לעצטער בעפעהל פון פּאַרוטשניק נאַשטי" (ציגײַנער ראָמאַנס)

אין די הויפּט־ראָלען: איוואַר נאָוועללאָ און עוועלינאַ האָלדט

דער נאָהענטסטער פּראָגראַם: „דער דועל אין די לופטען" אין די הויפּט־ראָלען: מאַרי כריסטיאַן און גאַבריעל גאַבריאָ

אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יו"ט 2 נאָכמ., לעצטער סעאַנס 10 אוו. אויפ'ן 1. סעאַנס — פּרײַזען פאַרקלענערט.

לעטשניצע

17 זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33

אַלערלײַ קראַנקהייטען ווערען עמפּפאַנגען דורך ספּעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אָוונד. — מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, באַנקען־שטעלען, קינסטליכע בעסטראַהלונגען. אימפּינגען געגען שקאַרלאַטינע.

קלויזולעס
— און —
זאַבעזפּיעטשעניעס

אויף אַלע שטעט אין פּוילען

ערלעדיגט אַמשנעלסטען דאָס רעכטס־קאָנסולטענטען־ביוראָ

„אַרגוס", 36 זאַכאָדניאַ 36

דרוקזאַכען

»»» אַלערליי «««

ווערען שנעל, און פּראָמפּט אין דער פײַנסטער אויספיהרונג און מאָדערנסטער שריפט אויסגעפּאַרטיגט. —

קלעפּסידרעס

ווערען אין פאַרלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט.

בוכדרוקערײַ

ע. און מ. האַמבורסקי

פּיעטריקאָווער 16, טעלעפאָן 47

לעזט און אַבאָנירט

לאָדזשער טאָגעבלאַט

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

הײַנט און טעגליך!

פאַר־פריהלינג

לויט דער ערצעהלונג פון סטעפאַן זשעראָמסקי.

אין די הויפּט־ראָלען: זבישקאַ סאַוואַן, מ. גאַרטשינסקאַ, באָגוסלאַוו סאַמבאַרסקי.

דער נעהנטסטער פּראָגראַם:

די טענצערין

אין דער הויפּט־ראָלע: דאָלאָרעס דעל ריאָ.

אַכטונג, צייטונג־פאַרקויפער

אויף דער פאַרזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 23 נאָוועמבער 8 אַ זייגער אָוונד אונטער דער פאָרזיץ פון סאַנע ערליך מיט 2 אַסעסאָרען יוסף פרײַמאַן און אברהם בלאַכמאַן איז מיט די מעהרהייט אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס פּרעזעס יהושע וועלניאַרוש, אַלס וויצע־פּרעזעס עמנואל לעדערמאַן און סאַנע ערליך אַלס סעקרעטאַר, אברהם ווילגאָוואָלסקי אַלס קאַסירער, יוסף ראַטשטיין, ווי אויך שמחה העבערמאַן און עקיבא גאָלדבלום קאַנדידאַטען יוסף בירענצווייג, יחיאל פרײַנד און אברהם בלאַכמאַן. אין דער רעוויזיאָנס־קאָמיסיע: יהודה ווישעגראָדזקי, בנימין עלבוים און חיים מאָנאַט. גלײַכצײַטיג מאַכען מיר בעקאַנט אַלע מיטגלידער זאָלען קומען אין פאַראײַן צו שרײַבען ביטעס וועגען פּאַטענטען. דער פאַראײַן איז אָפען אַלע טאָג פון 8 אַ זייגער אָוונד, עס איז נור צייט ביז'ן 10 דעצעמבער.

מיט אַכטונג די פאַרוואַלטונג

פּרעזעס יהושע וועלניאַרוש, סעקרעטאַר ווילגאָוואָלסקי

כי יהי' ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!

זאָלסטו גלײַך קומען צו לויפען

אין רעכטסקאָנסולענטען ביוראָ צו ה' מאַנעלאַ

☛ 17 פּיעטריקאָווער 17 ☚

טעלעפאָן 48-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלויזולעס, זאַפּעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען שותפות־אַקטען וועגען דירות אין אורזשאָנד ראַזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג

מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּיעטריקאָווער 17.

היפּאָטעקען־געלד

צו ביליגע צינזען
אויף בערלינער הײַזער

בעזאָרגט שנעל

Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

Ogłoszenia Fuchs'a to mur

o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do

Akwizycji ogłoszeń

FUCHSa

Piotrkowska 50, tel. 21-36

נוצט אויס די געלעגענהייט און פאַרשאַפט אײַך ביליגע ביכער

נערגעלסאָן 7 בענדער פריהער 45 איצט 24 זל. משה נאַדיר 6 " 40 " 25 " שיטלאָווסקי פילאָזאָפיע 2 בענדער פריהער 40 איצט 25 זל. דאַרווין אָפּשטאַמונג פון מענש פריהער 27 איצט 17 זאַנגוויל טרוימער פון געטאָ 2 בענדער פריהער 40 איצט 27 זל. דאָכאַיעווסקי אידיאָט 2 בענדער פריהער 45 איצט 28 זל. דאָסטאָיעווסקי ערנידריקטע און בעליידיגטע צרימע מענשן פריהער 27 איצט 17 זל. מאַרעל געשלעכט פראַגע 2 בענדער פריהער 33 איצט 22 זל. שאָפּענהויער חכמת פון לעבען פריהער 20 איצט 12 זל. אַרציבאַשעוו טאַגין פריהער 13.50 איצט 8.50 זל. לעצטער שידון פריהער 27 איצט 17 זל. געטע פויסט פריהער 63 איצט 36 זל. איבסען דראַמען 4 בענדער פריהער 21 איצט 17 זל. ספּענסער ערציהונג פריהער 12.50 איצט 8.50 זל. סטרינדבערג דאָס רויטע צימער פריהער 13,50 איצט 8.50 זל. רעמאַרק אויפ'ן מערב פראָנט פריהער 8 איצט 1.50 זל. עמיל לודוויג יולי 1914 פריהער 3 איצט 2.10 פיליפּ מעלער לענין און גאַנדי פריהער 6 איצט 3.95 זל. אויך צו בעקומען אַלע אויסגאַבען פון אַלע פאַרלאַגען אינלענדישע און אויסלענדישע.

צו בעקומען אין בוכהאַנדלונג פון **נ. בערלינסקי** אַלט־שטאָט 12 אין הויף

ס'איז פאַרלוירן געוואָרן פאָלגענדע פּראָטעסטן:

300 זל. צאָהלבאַר 5/11 1929, ש. נאַידאַל, זדונסקאַ־וואָלאַ, זשיראַנטען: ל. גליצענשטיין, א. מ. מאָרגענשטערן, י. טאַבאַלסקי אי ס—קאַ, מ. האַמער. 150 זל., צאָהלבאַר 27/10 1929, מ. פרענקעל, וואַרשאַ, זשיראַנטען: א. מ. מאָרגענשטערן, י. טאַבאַלסקי אי ס—קאַ, האַמבורסקי, טיבער. 132 זל. צאָהלבאַר 8/9 1929, אויסשט. ל. ראָזענבערג, סאָסנאָוויץ, זשיראַנטען: ז. מעהלשפּען, ש. מ. האַמער, י. טאַבאַלסקי אי ס—קאַ, ז. לאַכמאַן, מ. האַמער. 132 זל. צאָהלבאַר: 31/10 1929, אויסשט. יאַקוב האַבערפעלד, וואַרשאַ, זשיראַנטען: ח. קאָפּציאָווסקי, י. טאַבאַלסקי אי ס—קאַ, מ. האַמער. די אַלע פּראָטעסטען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג. אַלע בעוואָרענישען בײַ די זשיראַנטען זענען געמאַכט געוואָרען. אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו לאַכמאַן, לאָדז, לעשנאַ 10.

לאַנגיעהריגער

גענעריכטס־סעקרעטאַר, שרײַבט און ערלעדיגט אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אין אַלע שטעט פון פּוילען. גוטער ספּעציאַליסט אין אַלע מיליטער־ענינים.

רעכטס־קאָנסולענט ב. מאַן,

פּעטריקאָווער 10 אין הויף רעכטער אײַנגאַנג,

דאָס לאַנג־יעהריגע רעכטס־קאָנסולענט ביוראָ

ש. האַבערג. פּאַנסקאַ 1.

עק קאָנסטאַנטינער צופאָר טראַמוויי מיט 3, 15.

ערלעדיגט און שרײַבט אַלערליי ביטעס און קלאַגעס קלויזולעס זאַבעזפּיעטשעניעס — ספּעציאַליסט אין שטײַער ענינים — אדוואָלאַציעס אויף פּאָדאַטעק דאָכאָדאָווע

Hochberg, Żeromskiego 1.
Telefon 136-77.

צייןקנעכטהערט

Dr. med. P. LANGBARD

הויט־ און ווענעריש־ קראַנקהייטען

זאַוואַדזקאַ 10, טעלעפאָן 06-30!

פון 9 ביז 1 און פון 5 ביז 8 אָוונד.

4499

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבערגעאַרבײַטעט איך אויף גאַנצליך נײַ. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר 2.50 זל.

☛ 23 זאַוואַדזקאַ 23 ☚

אין הויף, 2־טען אײַנגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמערק.: נײַ היטען די לעצטע נײַהײַטען אין פּײַנער אויספּערטיגונג ביליגער 50 פּראָצ. ווי איבעראַל.

„TOLA"

איך קויף

און צאָהל די בעסטע פּרײַזען פאַר גאָלד, זילבער, בריליאַנטען, דימענטען און פּערל ווי אויך לאָמבאַרד־קוויטען. נײַער מאַרק (פּלאַץ קאָשציוּשקי) 10 1־טער שטאָק, קאַפּעלוש.

אַבאָנעמענטס־פּרײַז: [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 16.